

*Навчально-методичні
матеріали*



Петровська Ірина Ігорівна

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

*методичні вказівки для підготовки до семінарських занять студентів
денної форми навчання*

Івано-Франківськ, 2018

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного права

Петровська І. І.

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ
методичні вказівки для семінарських занять
(студентів денної форми навчання)

Івано-Франківськ – 2018 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол ___ від ___ _____ 2018 року)

Рецензенти:

доктор юридичних наук, доктор історичних наук,
професор, голова Тисменицької міської ради,

Сворак Степан Дмитрович

доцент кафедри конституційного, міжнародного та
адміністративного права навчально-наукового
юридичного інституту, кандидат юридичних наук, доцент

Грицан Ольга Анатоліївна

П30 Петровська І.І. Адміністративне право України: методичні вказівки для семінарських занять (студентів денної форми навчання). Івано-Франківськ: навчально-науковий Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2018. 70 с.

Методичні вказівки розроблено на основі навчального плану та призначені для підготовки до семінарських занять студентів денної форми навчання напрямку підготовки «Право»

Методична розробка включає загальні вказівки та рекомендації для підготовки по кожній з тем курсу, літературу та нормативно-правові акти, контрольні питання, що забезпечують поглиблений аналіз та вивчення навчальної дисципліни «Адміністративне право України».

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

ББК 67.302

© Петровська І.І., 2018

© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника,
2018

ВСТУП

Адміністративне право є однією з галузей публічного права України. За допомогою засобів адміністративного права (норми, відносини, законодавство, компетенція суб'єктів, способи реалізації норм) здійснюється зовнішнє вираження і юридичне оформлення публічного інтересу в управлінні.

На сучасному етапі розвитку суспільства адміністративне право України є однією з провідних галузей українського публічного права, нормами якого регулюються суспільні відносини здебільшого управлінського характеру, що складаються переважно у сфері державного управління в процесі функціонування виконавчої влади, а також управління на місцевому рівні (муніципального) у сфері місцевого самоврядування, під час здійснення внутрішньо-організаційної управлінської діяльності інших державних формувань, організації роботи публічних осіб; проходження публічної служби, притягнення до адміністративної відповідальності та надання адміністративних послуг.

Адміністративне право є також однією з фундаментальних юридичних дисциплін, яка передбачає вивчення значного комплексу теоретичних положень та правових інститутів, великого масиву нормативно-правових актів, що містять адміністративно-правові норми і визначають правовий статус різних суб'єктів управління, а також широкого діапазону суспільних відносин управлінського характеру з урахуванням їх різнобічного адміністративно-правового регулювання.

Адміністративне право пов'язане з публічною управлінською діяльністю, яка є предметом вивчення адміністративного права, публічно-правовими відносинами, тому норми, які регулюють адміністративне провадження у сфері управління, за зверненням громадян, про застосування заходів адміністративного примусу, про притягнення до адміністративної відповідальності та проваджень у сфері управління, звернення громадян, надання адміністративних послуг (реєстраційних, дозвільних), адміністративного судочинства, публічного контролю та інших адміністративно-правових інститутів, які в своїй сукупності утворюють окрему галузь права в правовій системі за принципами і умовами галузевого поділу на загальну, особливу та спеціальну частини.

Даний навчальний курс має велике значення для підготовки фахівців юридичних спеціальностей, оскільки надає необхідні правові основи та навички аналізу та застосування нормативно-правових діяльності, без яких неможливе повноцінне засвоєння знань щодо механізму прийняття рішень органами державної влади та місцевого самоврядування.

Дисципліна тісно взаємодіє з Конституційним правом, Адміністративним процесуальним правом, Трудовим правом, Господарським правом, Цивільним правом тощо.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти у результаті вивчення дисципліни повинні:

знати:

- зміст та особливості публічного управління;
- порядок здійснення публічного адміністрування, його функції, форми та методи;
- особливості адміністративно-правового регулювання управлінських відносин;
- систему та повноваження органів виконавчої влади та організацію, управління народним господарством, соціально-культурним й адміністративно-політичним будівництвом, а також міжгалузеве управління; основи контрольної діяльності;

вміти:

- порівнювати і аналізувати норми адміністративного законодавства;
- тлумачити і застосовувати чинне адміністративне законодавство;
- узагальнювати правову практику та робити відповідні висновки;
- на основі адміністративного законодавства вирішувати практичні завдання.

Важливо забезпечити правильну організацію як безпосереднього проведення семінарських занять, так і самостійної роботи студентів при підготовці до них. При цьому, основною метою є глибше, детальніше розуміння норм адміністративного законодавства, їх теоретичного підґрунтя, системний аналіз механізмів реалізації, вміння тлумачити і застосовувати правові приписи.

Кожна тема семінарського заняття розпочинається з анотації, яка містить узагальнену інформацію про основні положення даної теми, а також методичні поради до її вивчення, які коротко визначають особливості теми, допомагають обрати правильний підхід до її аналізу, визначити проблемні питання та систематизувати вивчення матеріалу. Крім того, до кожної теми пропонується перелік наукової літератури, ознайомлення з якою сприятиме правильному та ґрунтовному засвоєнню теми. Також, наводиться перелік нормативно-правових актів, які становлять необхідну законодавчу базу регулювання адміністративних правовідносин.

До всіх тем семінарських занять подається перелік питань, які будуть розглядатися на занятті, а також контрольні питання, відповідь на які вимагає від студентів самостійно мислити в площині теми, яка ними вивчається. Це вчить студентів робити власні висновки, узагальнювати чи навпаки конкретизувати окремі положення теми, проводити порівняльно-правовий аналіз нормативних приписів, тлумачити норми, тощо і забезпечує глибше засвоєння матеріалу.

До ряду тем семінарських занять включені практичні завдання (тести, задачі), які передбачають юридичний аналіз відносин, кваліфікацію юридичних фактів, вирішення правових конфліктів, конкретних ситуацій. Для правильного виконання таких завдань, студентам необхідно, в першу чергу, проаналізувати коло відносин, які склалися, та вибрати правові норми, що підходять для врегулювання в даному випадку.

Якщо від студентів вимагається здійснення правової кваліфікація, необхідно провести юридичну оцінку фактичних обставин справи шляхом віднесення конкретного випадку до сфери дії певних юридичних норм. Відповідь на задачі, в яких пропонується розв'язати конкретну проблемну ситуацію, повинна бути обґрунтованою, з посиланням на норми законодавства.

При підготовці до семінарських занять, студентам рекомендується робити певні нотатки чи розгорнуті плани відповіді по кожному питанню. Також, з врахуванням індивідуальних здібностей, слід у найбільш зручній формі підготувати відповіді на контрольні питання та практичні завдання. Зокрема, занотувати формулювання відповідей в зошиті, вказати номери статей, їх положення. При розв'язанні практичних завдань необхідно записувати відповіді на задачі, тести, правові висновки по справі, для того, щоб надати змогу викладачу оцінити рівень підготовки до заняття та засвоєння матеріалу.

Модуль 1

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА **(4 години)**

При вивченні даної теми студентам доцільно звернути увагу на соціальне призначення адміністративного права. Одночасно, метою адміністративного права є закріплення таких форм і напрямків діяльності зазначених органів, їх посадових осіб, які б забезпечували повсякденний демократичний режим цих відносин на основі непорушності конституційних прав і свобод людини і громадянина. Студентам важливо акцентувати свою увагу на тому, що адміністративне право має давню історію. Перші адміністративні норми появились у правових системах Стародавнього Сходу та античного Заходу. Як самостійна галузь права адміністративне право бере свій початок у XVIII столітті. Саме у Франції сформувалося спочатку поліцейське законодавство, потім — поліцейське право, яке переросло в "право управління" (друга половина XIX ст., Німеччина), а пізніше стало базою для розвитку адміністративного права.

При вивченні предмету адміністративного права важливо знати, що проведення адміністративної реформи в Україні викликало об'єктивну необхідність його переосмислення.

При вивченні методу адміністративного права слід звернути увагу на те, що в ньому використовуються як загальні методи правового регулювання: імперативний і диспозитивний, які реалізуються шляхом: а) використання приписів; б) встановлення заборон; в) надання дозволів; так і спеціальні, притаманні тільки цій галузі: субординації, координації, реординації, адміністративного договору, реєстрації, стимулювання, інвестицій та ін.

У розв'язанні завдань адміністративної реформи вирішальну роль має відіграти адміністративне право, оскільки воно органічно пов'язане з виконавчою владою, являючи собою, з одного боку, її правові засади, а з іншого — важливий засіб, інструмент її здійснення. Оскільки адміністративне право відстає від вимог сьогодення, неповно і суперечливо регулює суспільні відносини, не забезпечує утвердження пріоритету прав і свобод людини у її стосунках із державою, виникла нагальна потреба реформування адміністративного права.

Реформа адміністративного права має на меті:

— переосмислити принципові науково-методологічні засади цієї фундаментальної галузі права з урахуванням наслідків руйнування колишньої тоталітарно-державної системи і утвердження нових політико-ідеологічних та соціально-економічних орієнтирів історичного розвитку українського суспільства;

— трансформувати зміст і систему чинного адміністративного законодавства відповідно до потреб якісної зміни ролі адміністративного

права у регулюванні взаємовідносин між державою і людиною, а також більш ефективного здійснення державного управління в різних сферах суспільного життя;

— сприяти більш ефективному використанню адміністративного законодавства як основи правового супроводження самої адміністративної реформи. При вивченні даної теми необхідно звернути увагу на проект Концепції реформи адміністративного права України.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1

Питання для обговорення:

1. Історія становлення адміністративного права.
2. Камералістика, поліцейське право, радянське адміністративне право та сучасне адміністративне право.
3. Становлення предмету сучасного адміністративного права.
4. Ознаки та функції адміністративного права.
5. Адміністративне право як галузь права, навчальна дисципліна та наука.
6. Адміністративна реформа і стратегія розвитку України. Адміністративне право і адміністративна реформа.
7. Поняття і сутність предмету адміністративного права.
8. Методи адміністративного права.

Контрольні питання:

1. В чому проявляється соціальне призначення адміністративного права?
2. Назвіть критерії класифікації джерел адміністративного права.
3. Які є функції адміністративного права?
4. Назвіть історичні етапи становлення адміністративного права.
5. Яка мета адміністративної реформи?

Практичні завдання:

1. Доповніть таблицю

Адміністративне право України

Галузь національного права	Наука	Навчальна дисципліна
Сукупність правових норм, що направлена на регламентацію суспільних відносин, які виникають у сфері виконавчо-розпорядчої діяльності органів виконавчої влади, внутрішньоорганізаційної діяльності інших органів виконавчої влади,		

<p>підприємств, установ, організацій, управлінської діяльності органів місцевого самоврядування, в процесі виконання недержавними інституціями делегованих повноважень органів виконавчої влади, застосування заходів адміністративного впливу та притягнення до адміністративної відповідальності, а також здійснення адміністративного судочинства.</p>		
---	--	--

2. Назвіть та розкрийте основні напрямки адміністративної реформи в Україні?

3. Яких позитивних змін зазнає адміністративне законодавство у ході адміністративної реформи?

4. Накресліть схему: групи відносин адміністративно-правового регулювання.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2

Питання для обговорення:

1. Система адміністративного права: поняття та види адміністративно-правових інститутів, підгалузей, норм.
2. Основи адміністративного процесу та процедури.
3. Поняття провадження, стадії провадження, процесуального етапу провадження, процесуальної дії.
4. Групи адміністративних проваджень.
5. Адміністративна діяльність.
6. Поняття та види джерел адміністративного права.
7. Поняття та види принципів адміністративного права.
8. Принцип верховенства права та законності в адміністративному праві.
9. Принцип належного урядування.
10. Співвідношення адміністративного права з іншими галузями права.

Контрольні питання:

1. Що таке процесуальна дія? Як визначити поняття, яке охоплює сукупність процесуальних дій?
2. Назвіть елементи системи адміністративного права.
3. Порівняйте категорії «адміністративне законодавство» і «система адміністративного права».

4. Розкрийте зміст спеціальної частини адміністративного права.

Практичні завдання:

1. Заповніть таблицю

Загально-правові принципи	Спеціальні адміністративно-правові принципи

2. Зробіть порівняльний аналіз понять: адміністративний процес та адміністративна процедура.

Рекомендовані джерела:

1-87

**ТЕМА 2. УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.
ВИДИ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
(4 години)**

Відповідно до ст. 6 Конституції України *державна влада здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову гілки влади*. Цей загальновизнаний у світовій державотворчій практиці принцип став своєрідною альтернативою пануванню в нашій країні в недалекому минулому тоталітаризму партійно-державної влади. Водночас розуміння принципу поділу влади має враховувати очевидну умовність досить поширеного уявлення про самостійне (а тим більше — цілком автономне) існування виконавчої влади серед гілок державної влади. Подібні уявлення слід вважати явним перебільшенням.

Нагадаємо, що у класичній теорії поділу влади її основний автор — французький політичний мислитель Шарль Луї Монтеск'є — говорив не стільки про поділ змісту самої влади, скільки про: а) політичний поділ праці з керівництва державою; б) розподіл владних повноважень між різними соціальними верствами.

Державна влада як вияв здатності держави до прийняття обов'язкових до виконання рішень і вжиття заходів щодо забезпечення, в тому числі примусового, цього виконання — *явще цілісне*. Вона інтегрує всі прояви політичної волі народу — єдиного джерела (суверена) влади в державі. Акцентування на власне поділі влади небезпечно тим, що може ускладнювати сприйняття необхідності забезпечення плідного поєднання, ефективної співпраці гілок влади з метою виконання основних цілей та функцій, що стоять перед державою. Йдеться про те, що принцип поділу влади у широкому розумінні має врівноважуватися принципом єдності влади, або взаємодії гілок влади.

Поділяється не сама влада, а структурно-функціональний механізм її здійснення. Це означає, що державний апарат як цілісна сукупність органів, що здійснюють державну владу, формується за функціональною та суб'єктною (інституційною) ознаками. В першому випадку поділ влади

означає виділення основних функціональних видів діяльності держави: 1) законотворення; 2) виконання законів; 3) правосуддя. В другому — означає розмежування у структурному устрої держави різних видів державних органів: 1) законодавчих; 2) виконавчих; 3) судових (і це — тільки основні види) з притаманними їм державно-владними повноваженнями.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3

Питання для обговорення:

1. Управління: загальне поняття і соціальна природа.
2. Співвідношення понять: публічне управління, державне управління, муніципальне управління, публічне урядування, адміністративне урядування.
3. Публічне управління та його види.
4. Поняття державного управління у широкому і вузькому розумінні.
5. Співвідношення державного управління і виконавчої влади.
6. Державне регулювання і державне управління: співвідношення понять.
7. Поняття та стадії організаційного-управлінського провадження.

Контрольні питання:

- 1) Які види управління Ви знаєте?
- 2) Який вид управління є найбільш об'ємним? Обґрунтуйте відповідь.
- 3) Назвіть ознаки соціального управління.
- 4) Дайте визначення поняття державного управління.
- 5) Перелічіть види методів державного управління.
- 6) Для якої мети використовується переконання як метод державного управління?

Практичні завдання:

1. Використовуючи будь-який адміністративно-правовий закон (кодекс) випишіть основні напрямки державного регулювання, державної політики відповідної галузевої групи відносин.
2. Які, на Вашу думку, заходи із вдосконалення публічного управління в Україні, повинні бути вжиті у першу чергу?

Рекомендовані джерела:

1-87

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №4

Питання для обговорення:

1. Методи державного управління.
2. Ознаки та класифікація методів державного управління.
3. Форми державного управління.
4. Правові та «неправові» форми державного управління: поняття та юридичне значення.
5. Поняття та класифікація правових актів державного управління.

6. Нормотворча діяльність (провадження).
7. Вимоги до актів державного управління та наслідки їх недотримання.
8. Нормативні та індивідуальні акти управління.
9. Особливості муніципального управління.
10. Переконавання як метод державного управління.
11. Поняття та ознаки адміністративного примусу.
12. Класифікація актів адміністративного примусу. Адміністративно-запобіжні заходи. Заходи адміністративного припинення, заходи адміністративної відповідальності.
13. Порівняльний аналіз переконання та примусу.
14. Адміністративний договір: поняття та види. Ознаки адміністративного договору.
15. Характеристика адміністративного договору як форми управління.
16. Поняття та ознаки електронного урядування.

Контрольні питання:

- 1) Назвіть види заходів адміністративного примусу.
- 2) Порівняйте між собою три види заходів адміністративного примусу.
- 3) В чому суть адміністративного примусу? Яка потреба в ньому?
- 4) Назвіть 4 адміністративні договори.
- 5) Які ознаки переконання?

Практичні завдання:

1. Який порядок та строк оприлюднення законів України, інших актів Верховної Ради України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України в друкованих виданнях, які з них є офіційними. Чи можливе оприлюднення зазначених вище нормативно-правових актів через телебачення і радіо?

2. Проаналізуйте зазначені нижче документи і, виходячи з класифікації актів управління, вкажіть до яких видів вони належать:

- 1) Постанова Кабінету Міністрів України "Про заходи щодо наповнення державного лізингового фонду у 2001 році" від 16 лютого 2001 р.
- 2) Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок голографічного захисту документів і товарів" від 24 лютого 2001 р.
- 3) Розпорядження Київської обласної державної адміністрації "Про відзначення в області 54-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні" від 23 квітня 1999 року;
- 4) Розпорядження Президента України "Про призначення Г. Чернявського Керівником Управління Протоколу Президента України" від 24 січня 2000 р.

5) Указ Президента України "Про внесення змін до складу Державної комісії з проведення в Україні адміністративної реформи" від 18 грудня 1999 р.

6. Проаналізуйте правову природу, вид та характер форми управлінської діяльності: Президент України своїм Указом від 26 січня 2001 р. звільнив Ястреба К. П. від обов'язків голови держадміністрації в Черкаській області.

Рекомендовані джерела:

1-250

ТЕМА 3. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ НОРМИ І ВІДНОСИНИ *(4 години)*

Вивчення даної теми необхідно розпочати з того, що обов'язковим елементом механізму адміністративно-правового регулювання виступають адміністративно-правові норми, тобто правила поведінки, які встановлюються або санкціонуються державою і є обов'язковими для виконання. Адміністративно-правові норми займають особливе місце в системі права не тільки України, але й інших держав, оскільки вони регулюють особливі суспільні відносини — відносини у сфері державного управління, тобто забезпечують організацію і діяльність державного апарату, взаємовідносини людини і держави та ін. Слід особливу увагу звернути на те, що в умовах адміністративної реформи адміністративно-правові норми повинні відіграти важливу роль в утвердженні конституційного постулату: у взаємовідносинах людини з державою, в особі державних органів центральною постаттю виступає людина.

Слід мати на увазі, що адміністративно-правові норми досить різноманітні. Їх можна класифікувати на різні види в залежності від підстави класифікації, зокрема:

за змістом — матеріальні і процесуальні;

за часом дії — постійні і тимчасові;

за юридичною силою — норми законів і норми підзаконних нормативних актів;

за адресатами — такі, що регулюють діяльність державних органів і їх службовців, недержавних утворень, громадян;

за методом дії — на заборонні, зобов'язуючі, рекомендаційні, стимулюючі, уповноважуючі;

за дією в просторі — загальні і місцеві;

за дією за колом осіб — загальні і спеціальні та ін.

Вивчення сутності адміністративно-правових норм неможливе без уявлення їх структури, тобто внутрішньої побудови, яку складають: гіпотеза, диспозиція, санкція.

При вивченні даної теми студентам слід звернути увагу на форми реалізації адміністративно-правових норм, а саме: використання, виконання,

дотримання, застосування. Застосування, на відміну від інших форм, є державно-владною діяльністю, яка здійснюється за наявності певних умов і не залежить від бажання уповноваженого суб'єкта, як це має місце при використанні, дотриманні, виконанні.

Важливо знати, що адміністративно-правові відносини є важливою складовою механізму адміністративно-правового регулювання. Будучи різновидом правових відносин, вони мають такі ж ознаки, як останні. Поряд із цим, слід звернути увагу на те, що їм властиві певні особливості, зокрема:

— обов'язковою стороною виступає державний орган або його посадова особа;

— права і обов'язки сторін цих відносин пов'язані з діяльністю органів державного управління;

— як правило, відносини будуються за принципом "влада-підпорядкування";

— у випадку порушення адміністративно-правової норми відповідальність настає перед державою;

— вони можуть виникати за ініціативою будь-якого суб'єкта адміністративного права і при цьому згоди іншої сторони не треба;

— спори, які виникають між сторонами, в більшості випадків, розглядаються в адміністративному порядку та ін.

Важливо звернути увагу на класифікацію адміністративно-правових відносин, а саме: вертикальні і горизонтальні; матеріальні і процесуальні; регулятивні і охоронні; односторонні і двосторонні та ін.

Структуру адміністративно-правових відносин складають: об'єкт (дія, поведінка людей, матеріальні предмети, речі), суб'єкт (громадяни, особи, державні органи, підприємства, установи, організації та ін.), зміст (сукупність прав і обов'язків сторін).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5

Питання для обговорення:

1. Поняття адміністративно-правової норми
2. Структура адміністративно-правової норми
3. Види адміністративно-правових норм
4. Реалізація адміністративно-правових норм.
5. Джерела адміністративного права та систематизація адміністративно-правових норм.

Контрольні питання:

- 1) Назвіть ознаки адміністративно-правових норм.
- 2) Яка структура адміністративно-правових норм?
- 3) Які види гіпотез Ви знаєте?
- 4) Які види санкцій в адміністративному праві застосовуються?
- 5) Що таке реалізація правових норм?
- 6) Які види реалізації правових норм є та в чому відмінність між ними?

Практичне завдання:

Практичне завдання полягає у класифікації студентами норм адміністративного права за деякими із існуючих критеріїв. Класифікація здійснюється шляхом складання класифікаційних таблиць.

Класифікаційна таблиця 1.

Критерій класифікації: спрямованість змісту.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Закріплюючі правове становище суб'єктів	
2	Закріплюючі форми і методи управління	
3	Закріплюючі порядок проходження служби	
4	Закріплюючі засоби забезпечення законності	

Класифікаційна таблиця 2.

Критерій класифікації: форма припису.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Зобов'язуючі	
2	Забороняючі	
3	Уповноважуючі	
4	Стимулюючі	
5	Рекомендуючі	

Класифікаційна таблиця 3.

Критерій класифікації: галузева належність.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Матеріальні	
2	Процесуальні	

Класифікаційна таблиця 4.

Критерій класифікації: повнота викладених велинь.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Визначені	
2	Бланкетні	

Класифікаційна таблиця 5.

Критерій класифікації: адресати.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Органи державної виконавчої влади	
2	Інші державні органи управління	
3	Об'єднання громадян	
4	Державні службовці	
5	Громадяни України	
6	Суб'єкти підприємницької діяльності	
7	Органи місцевого самоврядування	

Класифікаційна таблиця 6.**Критерій класифікації: межа дії.**

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Діючі у просторі	
2	Діючі у часі – строкові	
3	Діючі у часі – безстрокові	

Класифікаційна таблиця 7.**Критерій класифікації: ступінь спільності.**

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Загальні	
2	Галузеві	
3	Міжгалузеві	
4	Місцеві	

Рекомендовані джерела:

1-27, 40-48, 60, 88-250

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №6**Питання для обговорення:**

1. Сутність адміністративно-правових відносин. Основні риси адміністративно-правових відносин.
2. Адміністративно-правові та суспільні відносини.
3. Адміністративно-правові відносини та адміністративно-правові норми.
4. Адміністративно-правові відносини та юридичні факти.
5. Особливості адміністративно-правових відносин.

6. Види адміністративно-правових відносин.

Контрольні питання:

- 1) Яка структура адміністративно-правових відносин?
- 2) Які особливості адміністративно-правових відносин?
- 3) Що таке юридичні факти?
- 4) Які є види юридичних фактів?

Практичне завдання:

Вкажіть на юридичні факти, у зв'язку з якими виникають адміністративно-правові відносини:

1. Самовільне захоплення громадянином земельної ділянки і будівництво гаража.
2. Укладення між громадянами договору купівлі-продажу.
3. Втеча з-під варті засудженого.
4. Досягнення особою 16-ти річного віку.
5. Службова атестація.
6. Неприбуття у військкомат при отриманні повістки.
7. Скоєння дрібного хуліганства.
8. Неправильне нарахування зарплатні.

Рекомендовані джерела:

1-10, 12, 13, 27, 40-48, 60, 88-250

**ТЕМА 4. СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА
(4 години)**

В адміністративному праві під суб'єктом розуміють носія (власника) прав та обов'язків у сфері публічного управління, які передбачені адміністративно-правовими нормами, здатного надати права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати.

З цього визначення випливає, що «претендент» на статус суб'єкта адміністративного права за своїми особливостями потенційно здатний бути носієм суб'єктивних прав та обов'язків у сфері державного управління, тобто повинен мати комплекс соціальних передумов, що дозволяють надати йому суб'єктивні права та обов'язки.

До таких особливостей (соціальних передумов) належать: а) зовнішня відокремленість, яка характеризується наявністю системоутворюючих ознак; б) персоніфікація в суспільних відносинах управлінського типу, тобто виступ у вигляді єдиної особи — персони; в) здатність виражати і здійснювати або персоніфіковану волю у відносинах з державою, або державну волю у процесі адміністративно-правового регулювання суспільних відносин. «Претендент», який має названі особливості, набуває статусу суб'єкта тільки в тому разі, якщо держава, використовуючи адміністративно-правові норми, робить його носієм (власником) прав та обов'язків, які реалізуються останнім у сфері державного управління.

Органи виконавчої влади посідають особливе місце у системі суб'єктів адміністративного права. По-перше, вони є основними (після Президента України) функціонально-галузевими носіями виконавчої влади в державі, а статус органу виконавчої влади закріплюється за ними в нормативному порядку; по-друге, є найважливішою складовою органів державного управління і державного апарату в цілому (як відомо, державний апарат, крім органів державного управління, об'єднує управлінські структури законодавчої влади, органи правосуддя, прокуратури та інші державні органи); по-третє, вони об'єднані єдиним керівництвом і підпорядкуванням, внаслідок чого діють узгоджено і цілеспрямовано; по-четверте, кожен з органів цієї системи наділений державною специфічною компетенцією у сфері державного управління і реалізації державної виконавчої влади; по-п'яте, система органів виконавчої влади справляє регулюючий вплив на всі сфери державного і суспільного життя; по-шосте, в рамках своєї компетенції органи виконавчої влади самостійні в організаційному та функціональному відношеннях; по-сьоме, здійснюється специфічний вид державної діяльності, яка за своїм юридичним змістом є виконавчо-розпорядчою.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №7

Питання для обговорення:

1. Поняття та система суб'єктів адміністративного права.
2. Ознаки суб'єктів адміністративного права.
3. Поняття адміністративно-правового статусу особи.
4. Елементи адміністративно-правового статусу.
5. Відмінності адміністративно-правового статусу від цивільно-правового.
6. Фізичні особи як суб'єкти адміністративного права.
7. Види фізичних осіб та їх адміністративно-правовий статус:
 - 7.1. громадяни України,
 - 7.2. державні службовці,
 - 7.3. фізичні особи на політичних посадах,
 - 7.4. особи без громадянства, з подвійним громадянством, іноземці, біженці, вимушені переселенці,
 - 7.5. закордонні українці,
 - 7.6. пенсіонери, студенти,
 - 7.7. військовослужбовці, учасники АТО, малозабезпечені сім'ї, інваліди
 - 7.8. інші фізичні особи зі спеціальним адміністративно-правовим статусом.

Контрольні питання:

- 1) Як співвідносяться поняття суб'єкт адміністративного права та суб'єкт адміністративних правовідносин?
- 2) Чи залежить адміністративна дієздатність від віку, статі, освіти і чим вона відрізняється від цивільної?

- 3) Чи може громадянин України бути обмежений у виїзді за межі території України? Хто і в якому порядку оформляє і видає громадянам документи на в'їзд і виїзд з країни?
- 4) Порівняйте статус іноземця, що постійно проживає на території України і біженця.
- 5) Ким і на підставі яких нормативно-правових актів здійснюється реєстрація громадян України за місцем їх проживання?

Практичні завдання:

1. Студент Сидорук класифікуючи права і обов'язки громадян у сфері виконавчо-розпорядчої діяльності на абсолютні і відносні, в якості прикладів навів нижчеперелічені:

Абсолютні права і обов'язки: проходити військову службу, реєструвати факти народження і смерті, платити податки, дотримуватися режиму тиші і спокою у квартирах і гуртожитках після 22 години; отримувати інформацію про діяльність органів державної влади; звертатися до органів державної влади і місцевого самоврядування; змінювати прізвище; не розкривати державну таємницю.

Відносні права і обов'язки: створювати громадські організації, набувати статус державного службовця, видавати газету, отримувати земельну ділянку, відправляти дітей до школи, отримувати медичну допомогу.

Чи мають місце помилки у відповіді?

2. Громадяни Російської Федерації – Іванов, Петров, Сидорів, що постійно проживають на території України вирішили застосувати свої здібності на території України. Іванов після проходження конкурсу на заміщення вакантної посади був прийнятий на роботу в якості викладача іноземної мови у вузі. Петров, маючи вищу економічну освіту і досвід роботи у відповідній галузі, подав документи для проходження конкурсу на заміщення посади спеціаліста відділу реєстрації платників податків Івано-Франківської податкової інспекції. Сидорів побажав проходити у Збройних силах України службу за контрактом. До здивування останніх, ДПП у м. Івано-Франківську не було допущено Іванова до участі у конкурсі, а Петрову відмовили в укладенні контракту, хоча вони і посилались на конституцію України, яка забороняє будь-які форми дискримінації громадян за ознаками національності. Яка Ваша думка з цього приводу?

3. Які з перелічених положень є невірними:

- Особи без громадянства мають право займатися в Україні інвестиційною, а також зовнішньоекономічною та іншими видами підприємницької діяльності, передбаченими законодавством України.
- Іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні, а також яким надано статус біженця в Україні, користуються медичною допомогою нарівні з її громадянами.

- Іноземці та особи без громадянства можуть бути членами політичних партій України.
- Іноземці та особи без громадянства можуть укладати і розривати шлюби з громадянами України та іншими особами відповідно до законодавства України.
- Іноземці та особи без громадянства не можуть обирати і бути обраними до органів державної влади та самоврядування, а також брати участь у референдумах.
- На іноземців та осіб без громадянства поширюється загальний військовий обов'язок, вони проходять військову службу в Збройних Силах України та інших військових формуваннях, створених відповідно до законодавства України нарівні з громадянами України.
- Іноземець та особа без громадянства, який вчинив адміністративне правопорушення, після відбуття призначеного йому покарання чи виконання адміністративного стягнення може бути видворений за межі України.
- Іноземцю та особі без громадянства, який порушує законодавство України, якщо ці порушення не передбачають адміністративної або кримінальної відповідальності, може бути скорочено визначений йому термін перебування в Україні.

Рекомендовані джерела:

1-250

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №8

Питання для обговорення:

1. Президент України (як публічний службовець) та його адміністративно-правовий статус
2. Народний депутат як суб'єкт адміністративного права.
3. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів України як найвищого органу в системі органів виконавчої влади.
4. Характеристика юридичної особи публічного права. Відмінність юридичних осіб публічного та приватного права. Види юридичних осіб публічного права.
5. Адміністративно-правовий статус навчального закладу. Акредитація навчальних закладів (акредитацій на процедура/провадження).
6. Адміністративно-правовий статус студента.
7. Центральні органи виконавчої влади (міністерства, служба, агентства, інспекції, національних комісії тощо).
8. Завдання центральних органів виконавчої влади.
9. Поняття та статус територіальних органів центральних органів виконавчої влади.
10. Місцеві державні адміністрації як суб'єкти адміністративного права.

11. Адміністративно-правовий статус голови місцевої державної адміністрації (за видами місцевих адміністрацій).
12. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування.
13. Територіальна громада як суб'єкт адміністративних відносин.
14. Організація роботи громади.
15. Служба в органах місцевого самоврядування.
16. Об'єднана територіальна громада як суб'єкт адміністративного права.
17. Підприємства, установи, організації як суб'єкти адміністративного права. Організаційно управлінська діяльність на державних та у комунальних підприємствах, установах, організаціях.
18. Міжнародні стандарти публічного менеджменту для юридичних осіб публічного права.
19. Громадські об'єднання як суб'єкти адміністративного права.
20. Громадські організації та громадські спілки.
21. Молодіжні громадські організації.
22. Адміністративно-правовий статус політичних партій.

Контрольні питання:

- 1) Де визначено міжнародні стандарти публічного менеджменту?
- 2) Хто може створювати молодіжні громадські організації?
- 3) Які є види центральних органів виконавчої влади?
- 4) Що таке громадське об'єднання?
- 5) Яка процедура утворення юридичних осіб публічного права?

Практичні завдання:

1. Доповніть таблицю:

	Органи державної виконавчої влади	Органи місцевого самоврядування
Всеукраїнській рівень	Кабінет Міністрів України Міністерства, служби, агентства, інспекції, органи виконавчої влади зі спеціальним статусом	
Обласний рівень		
Районний рівень		

Село, селище, місто	Представництва окремих органів державної виконавчої влади	Сільській, селищний міський голова Сільська, селищна, міська рада Виконавчий комітет Сільської, селищної, міської рада
---------------------	---	--

2. Наукою адміністративного права вироблено декілька критеріїв класифікації органів виконавчої влади: залежно від територіального масштабу діяльності - центральні, регіональні, місцеві, міжтериторіальні органи; залежно від порядку вирішення підвідомчих питань - єдиноначальні та колегіальні органи; залежно від предмета спрямованості компетенції - органи управління господарським виробництвом, економікою, сферою соціального обслуговування та ін.; залежно від обсягу і характеру компетенції - органи загальної, галузевої, спеціальної компетенції.

Дайте характеристику нижченаведеним органам виконавчої влади з точки зору всіх зазначених критеріїв: Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Антимонопольний комітет України, Івано-Франківська Обласна державна адміністрація; Податкова інспекція у м. Івано-Франківську; Калуська міськрайонна податкова інспекція, Івано-Франківське регіональне відділення Фонду державного майна, Рада міністрів АРК, Міністерство фінансів.

3. Ким і в якому порядку формуються наступні суб'єкти адміністративного права: Кабінет Міністрів України, Івано-Франківська обласна рада, Рожнятівська районна державна адміністрація, ТОВ «ТерміТ», казенне підприємство «Спецдрук», партія «УКРОП», клуб органічного землеробства.

Рекомендовані джерела:

1-251

ТЕМА 5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ДОТРИМАННЯ ДИСЦИПЛІНИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ РЕЖИМИ

(4 години)

При вивченні даної теми, слід усвідомити, що забезпечення законності передбачає необхідність створення системи її гарантій, а саме: загальні передумови (політичні, економічні, ідеологічні, організаційні, юридичні) і спеціальні юридичні, організаційно-правові засоби забезпечення законності (контроль і державно-правовий примус).

Слід мати на увазі, що основними способами забезпечення законності і дисципліни є контроль, нагляд і звернення громадян.

Контроль — це основний спосіб забезпечення законності, головними напрямками здійснення якого є: а) додержання планової, фінанси, ціноутворюючої, договірної, технологічної, виконавчої, трудової та ін. видів державної дисципліни; б) використання державних ресурсів; в) виконання вимог природоохоронного законодавства; г) підбір і розміщення кадрів у державному секторі; д) виконання соціальних програм та ін.

При вивченні сутності контролю, необхідно звернути увагу на його зміст:

1. спостереження за функціонуванням підконтрольного суб'єкту, одержання об'єктивної інформації про виконання ним правил і доручень;
2. аналіз зібраної інформації, виявлення тенденцій, причин, розробка прогнозів;
3. прийняття заходів щодо запобігання порушень законності і дисципліни, шкідливих наслідків, шкоди, в тому числі припинення протиправних дій з метою недопущення нових порушень;
4. обліку конкретних порушень, визначення їх причин і умов;
5. виявлення винних, притягнення їх до відповідальності.

Важливе місце відводиться нагляду за дотриманням законності і дисципліни у державному управлінні. Контроль слід відрізнити від нагляду. Нагляд буває судовий, прокурорський та адміністративний. Судовий контроль здійснюють: Конституційний Суд України, суди загальної компетенції тощо.

Важливим для студента є розуміння того, що адміністративний нагляд є найбільш об'ємним і різноманітним і суттєво відрізняється від судового і прокурорського нагляду тим, що:

- контролюючий суб'єкт є суб'єктом владних повноважень;
- основною метою є забезпечення безпеки громадян, суспільства, держави (а судового і прокурорського — забезпечення законності в країні);
- має спеціалізований характер, тобто направлений на дотримання спеціальних правил (санітарних, ветеринарних, пожежних, митних та ін.);
- проводиться систематично за конкретним об'єктом;
- здійснюється, як правило, суб'єктами державної виконавчої влади, наділеними над відомчими повноваженнями;
- пов'язаний із застосуванням адміністративного примусу.

Адміністративний нагляд здійснюється з метою охорони відповідних суспільних відносин як від правопорушень, так і від об'єктивно-протиправних дій і стихійних явищ.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №9

Питання для обговорення:

1. Поняття законності та дисципліни в публічному управлінні.

2. Способи забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні: загальна характеристика

3. Контроль як спосіб забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні. Порівняння контролю, нагляду, моніторингу, інспектування.

4. Види контролю: законодавчий, спеціалізований з боку центральний органів виконавчої влади, муніципальний, судовий, прокурорський, громадський тощо.

5. Громадський контроль. Громадські слухання. Електронні петиції.

Контрольні питання:

- 1) Дайте визначення законності як принципу, як методу і як способу державного управління.
- 2) Розкрийте суть співвідношення таких категорій “контроль”, “нагляд”, ”перевірка виконання”, “інспектування”.
- 3) Перелічіть основні способи забезпечення законності в державному управлінні.
- 4) Що таке контроль? Для чого він в державному управлінні?
- 5) Що таке державний контроль?
- 6) Назвіть види державного контролю.
- 7) Що таке внутрішній адміністративний контроль?
- 8) Охарактеризуйте контроль з боку Президента України.
- 9) Охарактеризуйте парламентський контроль.
- 10) Охарактеризуйте судовий контроль.
- 11) Охарактеризуйте прокурорський нагляд.
- 12) Які форми здійснення громадського контролю Ви знаєте?

Практичні завдання:

1. На підставі Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» і Закону України «Про місцеві державні адміністрації», вкажіть, як забезпечується законність в адміністративно-територіальній одиниці?

2. Голова державної адміністрації області скасував наказ директора підприємства, а самого директора звільнив з посади. Чи правомірні дії голови державної адміністрації?

3. Сільська рада прийняла рішення, яким встановила адміністративну відповідальність за порушення громадського порядку. Голова державної адміністрації району своїм розпорядженням скасував це рішення. Чи правомірні дії сільської ради і голови державної адміністрації району? Чи є порушення закону в даній ситуації?

Рекомендовані джерела:

1-173

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №10

Питання для обговорення:

1. Поняття та види адміністративно-правових режимів
2. Поняття та види надзвичайних режимів:

- 2.1. правовий режим надзвичайного стану;
 - 2.2. правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації;
 - 2.3. воєнний стан;
 - 2.4. режим антитерористичної операції (АТО).
3. Режим державної таємниці.
 4. Режим забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Контрольні питання:

- 13) Що таке адміністративно-правовий режим?
- 14) В чому зміст режиму законності?
- 15) В яких випадках може бути запроваджено надзвичайний стан?
- 16) Яка процедура проголошення надзвичайного стану?
- 17) В яких випадках оголошується воєнний стан?
- 18) Які правові наслідки оголошення воєнного стану?

Практичні завдання:

1. Громадяни з будинку по вул. Європейська 1 в м. Івано-Франківську звернулись в поліцію у зв'язку з тим, що з березня 2016 р. працівники кафе “Лілея”, яке розташоване в безпосередній близькості до вікон житлового будинку, порушують встановлений режим роботи (з 12.00 до 22.00 год.), тишу, використовуючи «живу» музику, крім цього там постійно голосно кричать до 2-3 годин ночі. Дайте правову оцінку дій працівників кафе.

Які заходи можуть бути вжиті до адміністрації кафе?

2. Сусід в багатоквартирному житловому будинку міста звернувся в поліцію зі скаргою на сусіда який систематично протягом двох років проводить будівельні роботи в своїй квартирі по вечорах до 23 години та у вихідні дні – протягом всього дня. Чи правомірні дії сусідів? Відповідь обґрунтуйте на основі відповідних правових норм.

Рекомендовані джерела:

1-250

Модуль 2

ТЕМА 6. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ (4 години)

При підготовці до заняття студентам варто опиратись на правову реальність. Для сучасної України багато викликів державотворення були надзвичайно складними через тягар радянського минулого та відсутність достатніх знань у сфері демократичного урядування. До нерозроблених, а також досліджуваних у певних ідеологічних рамках, проблем належав і інститут публічної служби. Навіть зараз для українського адміністративного права поняття «публічна служба» є ще новим.

У законодавстві України термін «публічна служба» донедавна взагалі не застосовувався. Натомість використовувалися два інших поняття: «державна служба» та «служба в органах місцевого самоврядування».

Згідно з нормами чинних законодавчих актів, державна служба - це професійна діяльність осіб, які обіймають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів, а служба в органах місцевого самоврядування - це професійна, на постійній основі діяльність громадян України, які обіймають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом. Вперше термін «публічна служба» в сучасній Україні на законодавчому рівні використано Кодексом адміністративного судочинства України, де визначено, що публічна служба - це діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування.

Правове регулювання інституту державної служби, яка є частиною публічної, здійснюється сьогодні Законом України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №11

Питання для обговорення:

1. Поняття та ознаки публічної служби.
2. Види публічної служби.
3. Характеристика дипломатичної служби.
4. Професійна діяльність суддів як вид публічної служби.
5. Адміністративно-правовий статус судді.
6. Прокуратура в системі публічної служби.
7. Поняття та завдання прокуратури. Місце прокуратури в правоохоронній діяльності.
8. Адміністративно-правовий статус прокурора.
9. Поняття та види політичних посад. Особливості обрання/призначення публічних посадовців.
10. Військова служба, як вид публічної служби.
11. Служба в органах місцевого самоврядування.

Контрольні питання:

- 1) Які види публічної служби Ви знаєте?
- 2) Що таке правовий статус ?
- 3) Які ознаки публічної служби?
- 4) Які вимоги ставляться до кандидата в Президенти?
- 5) Назвіть обов'язки прокурора
- 6) Які права є в суддів?

7) Яких публічних осіб не відносять до державних службовців згідно чинного Закону України «Про державну службу»?

Практичні завдання:

1. Президент України не виконав передвиборні обіцянки. Чи тягне це для нього якісь правові наслідки? Відповідь обґрунтуйте.

2. Особа, яка подала заяву на конкурс щодо зайняття посади судді в Україні, зазначила неправдиві дані щодо свого майнового стану. Які правові наслідки її дій?

Рекомендовані джерела:

1-247

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №12

Питання для обговорення:

1. Державна служба – інститут адміністративного права.
2. Поняття, особливості та види державної служби.
3. Поняття і види державних службовців.
4. Права і обов’язки державних службовців.
5. Порядок проходження державної служби.
6. Відповідальність державних службовців.
7. Основи дисциплінарної відповідальності в адміністративному праві.
8. Атестація державних службовців та атестаційне провадження.
9. Основні напрямки реформування публічної служби.
10. Етичні стандарти публічної служби. Проблеми та перспективи реформування публічної служби в Україні, міжнародний досвід.

Контрольні питання:

- 1) Хто такий державний службовець?
- 2) Які є види та категорії посад державних службовців?
- 3) Які вимоги ставляться до державних службовців?
- 4) Як проводиться конкурс на посаду?
- 5) Що таке спеціальна перевірка державного службовця?

Практичні завдання:

1. Громадянин США, беручи участь в АТО як інструктор виявив бажання взяти участь в конкурсі на заняття посади поліцейського в Україні.

Здійсніть правовий аналіз ситуації. Яку відповідь йому мають надати організатори конкурсу?

2. Зробіть порівняльний аналіз Закону України «Про державну службу» 1993 року та Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 року у формі таблиці:

Критерій порівняння	Закон України «Про державну службу» від 16.12.1993 року	Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII
Визначення державної служби		

Визначення посади		
Вимоги до кандидата на конкурс		
Порядок прийняття на службу		
Порядок та підстави припинення служби		
Категорії (види) посад		

Рекомендовані джерела:

1-250

**ТЕМА 7. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ МІСЦЕ
СЕРЕД ІНШИХ ВИДІВ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.
ПОНЯТТЯ ТА СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОСТУПКУ
(ПРАВОПОРУШЕННЯ)**

(4 години)

Для опрацювання даної теми семінарського заняття необхідно визначити дефініцію адміністративної відповідальності, виокремити ознаки, які відмежовують адміністративну відповідальність від інших видів відповідальності.

Для успішного засвоєння матеріалу потрібно визначити відносини, які є предметом вивчення адміністративного права, а також місце адміністративної відповідальності серед відносин, які є предметом вивчення адміністративного права. Студентам необхідно ознайомитись з історією становлення (генезисом) інституту адміністративної відповідальності, вивчити нормативно-правові акти, які виступають джерелами адміністративної відповідальності, тобто містять основні категорії даного інституту, порядок притягнення до цього виду відповідальності та види заходів відповідальності. Для розуміння сутності та призначення адміністративної відповідальності слід ознайомитись з її функціями, тобто охарактеризувати як впливає цей правовий інститут на суспільні відносини.

У даному семінарському занятті студентам необхідно вивчити поняття склад адміністративного правопорушення як основної категорії інституту адміністративної відповідальності.

Слід також зрозуміти ознаки адміністративного правопорушення (делікту), які відмежовують його від злочину.

Також студентам необхідно ознайомитись з структурою складу адміністративних правопорушень, чітко розмежовувати правопорушення за складами.

Умовне скорочення: КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення.

На семінарських заняттях студентам потрібно мати з собою КУпАП і використовувати його.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 13

Питання для обговорення:

1. Історія становлення (генезис) адміністративної відповідальності.
2. Законодавство про адміністративну відповідальність.
3. КУпАП як основне джерело для застосування адміністративної відповідальності.
4. Функції адміністративної відповідальності.
5. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності.
6. Ознаки та підстави адміністративної відповідальності.
7. Порівняльний аналіз адміністративної відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності.

Контрольні питання:

- 1) Охарактеризуйте місце адміністративної відповідальності серед відносин, які регулюються предметом адміністративного права.
- 2) Яка відмінність законодавства про адміністративну відповідальність від адміністративно-правового законодавства?
- 3) Яка структура Кодексу України про адміністративні правопорушення?
- 4) Як вплинула реформа державного управління на інститут адміністративної відповідальності?

Практичні завдання:

(знайти одну правильну відповідь):

1. Законодавство про адміністративну відповідальність складається з :

- а) підзаконних нормативно-правових актів;
- б) кодексів;
- в) указів, розпоряджень, конвенцій, декретів, постанов, інструкцій;
- г) законів та підзаконних нормативно-правових актів.

2. Адміністративна відповідальність - це...

- а) галузь правової науки України;
- б) процесуальна галузь права;
- в) адміністративно-правовий інститут;
- г) матеріальна галузь права;

Рекомендовані джерела:

1-250

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №14

Питання для обговорення:

1. Ознаки адміністративного правопорушення.
2. Склад адміністративного проступку
3. Структура складу адміністративного проступку:
 - 3.1. Характеристика об'єктів адміністративних правопорушень;
 - 3.2. Об'єктивна сторона адміністративних правопорушень;

3.3. Суб'єкт адміністративного правопорушення;

3.4. Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення.

4. Основи кваліфікації адміністративних правопорушень (обставини, що пом'якшують та обтяжують відповідальність, накладення адміністративного стягнення при вчиненні кількох адміністративних правопорушень, строки накладення адміністративних стягнень тощо).

Контрольні питання:

1) Яка стаття КУпАП формулює визначення адміністративного правопорушення?

2) Які історичні корені понять «адміністративний проступок» і «адміністративне правопорушення»?

3) Які ознаки адміністративного проступку є апостеріорними?

4) Які ознаки адміністративного проступку є апіорними?

5) Як співвідносяться поняття суспільної небезпеки і шкідливості адміністративного проступку?

6) Назвіть ознаки, за якими адміністративне правопорушення відокремлюється від злочину.

7) Назвіть ознаки, за якими адміністративне правопорушення відокремлюється від дисциплінарного правопорушення.

8) Діяння як ознака адміністративного проступку.

9) Протиправність як ознака адміністративного проступку.

10) Винність як ознака адміністративного проступку,

11) Карність як ознака адміністративного проступку.

12) Наявність об'єкта посягання як ознака адміністративного проступку.

13) Що таке «склад адміністративного проступку»? Яка різниця між складом адміністративного проступку і суто адміністративним проступком?

14) Співвідношення основних і кваліфікованих складів.

Практичні завдання:

Визначте склади правопорушень:

- Стаття 44. Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах

- Стаття 46. Умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою

- Стаття 51. Дрібне викрадення чужого майна

- Стаття 51². Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності

- Стаття 72. Пошкодження лісу стічними водами, хімічними речовинами, нафтою і нафтопродуктами, шкідливими викидами, відходами і покидьками

- Стаття 77. Порушення вимог пожежної безпеки в лісах

- Стаття 81. Експлуатація автотранспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах

- Стаття 89. Жорстоке поводження з тваринами
- Стаття 91⁴. Відмова від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації
- Стаття 109. Порушення правил по охороні порядку і безпеки руху на залізничному транспорті
- Стаття 119. Порушення правил користування засобами автомобільного транспорту та електротранспорту
- Стаття 127. Порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин
- Стаття 135. Безквитковий проїзд
- Стаття 156. Порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями і тютюновими виробами
- Стаття 172¹¹. Самовільне залишення військової частини або місця служби
- Стаття 173. Дрібне хуліганство
- Стаття 175¹. Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях
- Стаття 178. Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді
- Стаття 183. Завідомо неправдивий виклик спеціальних служб

Рекомендовані джерела:

1-250

**ТЕМА 8. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ. ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ПОРЯДОК НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ
(4 години)**

Для успішного засвоєння навчального матеріалу варто проаналізувати структуру провадження у справах про адміністративні правопорушення: його стадії та етапи, процесуальні дії. Необхідно надати характеристику кожній з стадій, визначити процесуальні документи, які приймаються на кожній зі стадій.

Для підготовки до даного семінарського заняття необхідно з'ясувати сутність адміністративних стягнень, підстави для накладення адміністративних стягнень та їх види. Здійснити розмежування різних видів адміністративних стягнень та порядок їх накладення.

Окремими питаннями виділено характеристику суб'єктів, які можуть накладати адміністративні стягнення та порядок виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

Студентам необхідно визначити та проаналізувати заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, умови і порядок їх застосування.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 15

Питання для обговорення:

1. Поняття адміністративно-деліктного провадження. Загальне та спрощене провадження про адміністративні правопорушення.
2. Принципи адміністративно-деліктного провадження.
3. Заходи забезпечення адміністративно-деліктного провадження.
4. Характеристика суб'єктів адміністративно-деліктного провадження.

Контрольні питання:

- 1) Назвіть підстави для адміністративної відповідальності.
- 2) Які ознаки суб'єкта адміністративної відповідальності.
- 3) Які особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.
- 4) Особливості адміністративної відповідальності військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів.
- 5) Відповідальність іноземних громадян та осіб без громадянства.
- 6) Охарактеризуйте обставини, що виключають адміністративну відповідальність (крайня необхідність, необхідна оборона, неосудність).
- 7) Охарактеризуйте обставини, що надають можливість звільнення від адміністративної відповідальності.

Рекомендовані джерела:

1-250

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 16

Питання для обговорення:

1. Стадії адміністративно-деліктного провадження.
2. Поняття та мета адміністративних стягнень.
3. Види адміністративних стягнень та їх характеристика.
4. Порядок накладення адміністративних стягнень:
5. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень

Контрольні питання:

- 1) Яка мета адміністративних стягнень?
- 2) Які види адміністративних стягнень?
- 3) Які заходи впливу застосовуються до неповнолітніх.
- 4) Основні і додаткові адміністративні стягнення.
- 5) Загальні правила накладання адміністративних стягнень.
- 6) Строки накладання адміністративних стягнень.
- 7) Зміст провадження у справах про адміністративні правопорушення.
- 8) Завдання і принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення.

- 9) Обставини, що виключають провадження у справі про адміністративне правопорушення.
- 10) Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення, їх права і обов'язки.
- 11) Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення.
- 12) Зміст протоколу про адміністративне правопорушення.

Практичні завдання:

Напишіть протокол про адміністративне правопорушення та постанову за однією з вищезазначених статей (на вибір):

- Стаття 44. Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах

- Стаття 46. Умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою

- Стаття 51. Дрібне викрадення чужого майна

- Стаття 51². Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності

- Стаття 72. Пошкодження лісу стічними водами, хімічними речовинами, нафтою і нафтопродуктами, шкідливими викидами, відходами і покидьками

- Стаття 77. Порушення вимог пожежної безпеки в лісах

- Стаття 81. Експлуатація автотранспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах

- Стаття 89. Жорстоке поводження з тваринами

- Стаття 91⁴. Відмова від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації

- Стаття 109. Порушення правил по охороні порядку і безпеки руху на залізничному транспорті

- Стаття 119. Порушення правил користування засобами автомобільного транспорту та електротранспорту

- Стаття 127. Порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин

- Стаття 135. Безквитковий проїзд

- Стаття 156. Порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями і тютюновими виробами

- Стаття 172¹¹. Самовільне залишення військової частини або місця служби

- Стаття 173. Дрібне хуліганство

- Стаття 175¹. Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях

- Стаття 178. Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному

вигляді

- Стаття 183. Завідомо неправдивий виклик спеціальних служб

Рекомендовані джерела:

1-250

ТЕМА 9. ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ПРОЦЕДУРА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

(2 години)

Для підготовки до семінарського заняття студентам необхідно опрацювати нормативно-правові акти та навчальну літературу з соціальної сфери та адміністративного права. Перш ніж визначити сутність адміністративних послуг доцільно звернутись до загальнотеоретичних наукових джерел та розглянути дефініцію «послуг». Також потрібно з'ясувати сутність категорії «публічні послуги» та здійснити їх відмежування від адміністративних послуг.

Засвоєнню матеріалу сприятиме виділення критеріїв відмежування різних видів послуг та характеристика окремих з них.

Згідно цивільного законодавства, послуги – це певна діяльність, що не пов'язується зі створенням речі (її відновлення, ремонт), однак яка сама по собі породжує відповідне благо, що має споживну вартість і внаслідок цього стає об'єктом цивільного права.

Послуга – це продукт праці, створений в результаті угоди між особами, у якого відсутня речова форма.

Окрему групу послуг, відмінну від цивільно-правових складають **публічні послуги**, різновидами яких є соціальні послуги, адміністративні, державні та муніципальні послуги.

Публічні послуги – це всі послуги, що надаються публічним сектором, а також приватним сектором під відповідальність публічної влади та за рахунок публічних коштів.

Підготовка даного семінарського заняття буде ефективнішою за умови здійснення аналізу критеріїв класифікації адміністративних послуг (таблична або схематична форми).

Окремим блоком питань виділено порядок створення та внесення адміністративних послуг до реєстру, строки надання та оплати адміністративних послуг, а також державну політику у сфері надання адміністративних послуг. Дані питання регулюються спеціальним законом та підзаконними нормативно-правовими актами, тому для їх вивчення потрібно проаналізувати дані акти.

Адміністративні послуги – це та частина публічних послуг, які надаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень. **Адміністративна послуга** - результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи,

спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону (*Закон України «Про адміністративні послуги» (ст.1) від 6 вересня 2012 року № 5203-VI*)

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Питання для обговорення:

1. Поняття та види послуг.
2. Поняття та ознаки публічних послуг.
3. Публічна адміністрація як суб'єкт надання даного виду послуг.
4. Поняття та ознаки адміністративних послуг.
5. Характеристика окремих видів адміністративних послуг.
6. Реєстр адміністративних послуг.
7. Строки надання та оплата адміністративних послуг.
8. Державна політика у сфері надання адміністративних послуг.

Контрольні питання:

- 1) Що таке публічна адміністрація?
- 2) Як розглядають публічні послуги?
- 3) Які види муніципальних послуг Ви знаєте?
- 4) За якими ознаками здійснюється відмежування адміністративних послуг від цивільно-правових послуг?

Практичні завдання:

1. Використовуючи державний портал адміністративних послуг випишіть види послуг, які надають органи державної влади для юридичних осіб.
2. Схема: суб'єкти надання адміністративних послуг.

Рекомендовані джерела:

1-10, 32, 150-251

ТЕМА 10. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ЇХ В УКРАЇНІ (2 години)

Дана тема за своїм змістом та обсягом питань є науковою та відображає міжнародну та загальнодержавну політику в сфері надання адміністративних послуг, тому студентам для успішного її засвоєння потрібно опрацювати як міжнародні нормативно-правові акти так і вітчизняне законодавство, зробити їх порівняльний аналіз та здійснити характеристику шляхів подальшого вдосконалення сфери надання публічних адміністративних послуг.

Протягом практично усього ХХ ст. публічне адміністрування розвивалось як невід'ємна частина політичної науки (political science), у відриві від предметного поля і підходів, розроблених в галузі менеджменту (generic management). Публічне адміністрування довгий час ігнорувало розвиток інформаційних технологій, що пронизували приватний, публічний сектори і трансформуючий бюрократію у гнучку мережеву структуру.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 18

Питання для обговорення:

1. Зародження ідеї публічних послуг у Європі (1980-ті роки).
2. Запровадження орієнтованості на впровадження ринкових механізмів у діяльність державного сектору як провідна ідея системи публічної адміністрації Європейського Союзу.
3. Шляхи вдосконалення системи адміністративних послуг в Україні.
 - 3.1. Проблеми платності та державних стандартів надання адміністративних послуг, запровадження європейських стандартів в даній системі.
 - 3.2. Зв'язок адміністративних послуг з реалізацією владних повноважень. Межі владних повноважень при наданні послуг.
 - 3.3. Проблема якості адміністративних послуг.
4. Законодавче регулювання надання адміністративних послуг та проблема відповідальності «осіб публічної адміністрації».

Контрольні питання:

- 1) Публічна адміністрація і муніципальні органи (органи місцевого самоврядування): співвідношення повноважень та впливу у системі надання адміністративних послуг.
- 2) Які критерії оцінки якості адміністративних послуг?
- 3) Які адміністративні послуги є платними ?
- 4) Коли зародилась система надання адміністративних послуг?

Практичне завдання:

1. Проаналізуйте наукові праці вітчизняних авторів та міжнародний досвід у сфері адміністративних (публічних) послуг та визначте напрямки вдосконалення системи надання адміністративних послуг.

Рекомендовані джерела:

1-50, 156-251

Залік за результатами 2 семестру навчання студентів

Модуль 3

ТЕМА 11. ПРАВОВІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ ТА ПРОМИСЛОВІСТЮ

(4 години)

При підготовці до семінарських занять студентам варто звернути увагу на законодавство у даній сфері, завдання, функції та методи державного управління економікою. Порядок організації управління економікою, та зміст державного контролю у сфері економіки.

Студенти мають визначити організаційно-правові засади управління промисловістю та систему органів управління промисловістю. Встановити засади взаємодії органів місцевого самоврядування в сфері промисловості, державний контроль і нагляд в промисловості.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №19 (1)

Питання для обговорення:

1. Правове регулювання управління економікою.
2. Завдання, та державна політика у сфері управління економікою
3. Функції та методи державного управління економікою.
4. Органи управління економікою:
 - a. загальна характеристика органів управління економікою;
 - b. характеристика повноважень та функцій Кабінету Міністрів України в сфері економіки;
 - c. центральні органи виконавчої влади, які здійснюють управління в сфері економіки;
 - d. управління економікою на місцевому рівні.
5. Державний контроль у сфері економіки.

Контрольні питання:

- 1) Які нормативно-правові акти регулюють публічне управління в сфері економіки?
- 2) Назвіть завдання державного управління економікою
- 3) Які методи використовуються для управління економічними процесами в Україні?
- 4) Що таке економіка?
- 5) Що таке державний контроль?
- 6) Для чого створено Антимонопольний комітет? Назвіть сфери діяльності в яких держава виступає монополістом. Чому для них встановлена державна монополія?
- 7) Як держава впливає на ціноутворення?

Практичні завдання:

1. Зобразіть схематично систему органів виконавчої влади у сфері управління економікою.
2. Проаналізувавши економіку свого краю, напишіть 5 напрямків розвитку системи управління економікою в своєму регіоні.

3. Знайдіть в особливій частині КУпАП статті, які стосуються порушень в сфері економіки та здійсніть характеристику елементів складу правопорушення одного з них.

Рекомендовані джерела:

1-250

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 20 (2)

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади управління промисловістю. Механізм управління промисловістю та його складові.
2. Система органів управління промисловістю:
 - 2.1. загальна характеристика органів управління промисловістю;
 - 2.2. характеристика повноважень та функцій Кабінету Міністрів України в промисловій сфері;
 - 2.3. центральні органи виконавчої влади, які здійснюють управління в сфері промисловості;
 - 2.4. управління промисловістю на місцевому рівні.
3. Державний контроль в промисловості.
4. Адміністративна відповідальність за правопорушення у промисловості.

Контрольні питання:

- 1) Що таке механізм управління і які його складові?
- 2) Що таке промисловість?
- 3) Яка роль підприємств, установ та організацій у промисловості? Яка відмінність між державними та комунальними підприємствами, установами і організаціями?
- 4) Які суб'єкти здійснюють інспектування в сфері промисловості?
- 5) Які методи контролю найбільш широко застосовуються в сфері промисловості?

Практичні завдання:

1. Зобразіть схематично систему органів виконавчої влади у сфері управління промисловістю.
2. Проаналізувавши промисловість свого регіону, напишіть 5 напрямків розвитку системи управління промисловістю в регіоні.
3. Знайдіть в особливій частині КУпАП статті, які стосуються порушень в сфері промисловості та здійсніть характеристику елементів складу правопорушення одного з них.

Рекомендовані джерела:

1-250

ТЕМА 12. УПРАВЛІННЯ БУДІВНИЦТВОМ, ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ ТА КОМУНІКАЦІЯМИ (4 години)

При підготовці до семінарського заняття варто особливу увагу

приділити нормативно-правовим актам даних сфер управління. Організаційно-правові засади управління будівництвом і житлово-комунальним господарством включають загальну характеристику особливостей управління в цій сфері та визначення основних термінів. Система органів управління будівництвом і житлово-комунальним господарством складається з органів загальної компетенції та спеціально створених органів для управління в сферах будівництва. Житлово-комунального господарства та комунікацій. Потрібно також вивчити питання щодо повноважень місцевих органів влади, державного контролю у житлово-комунальному господарстві.

Адміністративна відповідальність за порушення у сфері будівництва та житлово-комунального господарства включатиме характеристики складів правопорушень даної сфери, зокрема тих, що наведені в КУпАП.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 21 (3)

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади управління будівництвом і житлово-комунальним господарством
2. Система органів управління будівництвом і житлово-комунальним господарством
3. Місцеве самоврядування, будівництво та житлово-комунальне господарство
4. Державний контроль у будівництві і житлово-комунальному господарстві
5. Адміністративна відповідальність за правопорушення в будівництві і житлово-комунальному господарстві

Контрольні питання:

- 1) Які державні органи становлять систему органів управління будівництвом і житлово-комунальним господарством?
- 2) Які дві складові частини економіки країни охоплює управління будівництвом і житлово-комунальним господарством?
- 3) Які форми і методи управління застосовують у своїй діяльності органи управління будівництвом і житлово-комунальним господарством?
- 4) Які нормативні акти закріплюють правові засади управління будівництвом і житлово-комунальним господарством?
- 5) Які державні органи здійснюють контроль у будівництві?

Практичні завдання:

1. Охарактеризуйте склад будь-якого правопорушення у сфері будівництва та житлово-комунального господарства, яке передбачено КУпАП (на вибір студента);
2. Здійсніть характеристику Правил благоустрою міста Івано-Франківська (сайт Департаменту комунального господарства, транспорту і зв'язку виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради :

<http://komynalka.if.ua/uk/blagoustrij/pravila-blagoustroju/497-pravila-blagoustroju-mista-ivano-frankivska.html>)

Рекомендовані джерела:

1-240

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 22 (4)

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади управління комунікаціями
2. Органи управління транспортом:
 - 2.1. Характеристика органів управління транспортом загальної компетенції (Кабінету Міністрів України, Президента України, Верховної Ради України);
 - 2.2. Діяльність спеціально створених центральних органів виконавчої влади у сфері управління транспортом;
 - 2.3. Компетенція та повноваження місцевих органів влади та управління у системі управління транспортом.
3. Органи управління зв'язком:
 - 3.1. Повноваження органів загальної компетенції у сфері зв'язку (Кабінету Міністрів України, Президента України, Верховної Ради України);
 - 3.2. Діяльність спеціально створених центральних органів виконавчої влади у сфері управління зв'язком.
4. Система спеціального та кореспондентського зв'язку.

Контрольні питання:

- 1) Перерахуйте види транспорту, що існують в Україні.
- 2) Назвіть орган, що здійснює управління залізничним транспортом.
- 3) Якими нормативно-правовими актами регулюється діяльність автомобільного транспорту?
- 4) Що являє собою шляхове господарство?
- 5) Перерахуйте види зв'язку, що існують в Україні.
- 6) Які органи здійснюють управління у сфері зв'язку?
- 7) Що являє собою спеціальний електрозв'язок?
- 8) Назвіть основні завдання фельд'єгерської служби.

Практичні завдання:

1. Користуючись Законом України «Про державну таємницю» випишіть види інформації, яка є державною таємницею.
2. Використовуючи Єдиний державний реєстр судових рішень (<http://www.reyestr.court.gov.ua/>) знайдіть судові рішення щодо розголошення державної таємниці, державної зради тощо (тобто щодо правопорушень у сфері управління комунікаціями).

Рекомендовані джерела:

1-250

ТЕМА 13. УПРАВЛІННЯ ВИКОРИСТАННЯМ І ОХОРОНОЮ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

(2 години)

Студентам при підготовці до семінарського заняття потрібно здійснити характеристику загальних засад управління використанням та охороною природних ресурсів, визначити нормативно-правові акти природоохоронного законодавства, написати їх загальну характеристику.

При ознайомленні з діяльністю органів управління використанням і охороною природних ресурсів варто виділити органи загальної та спеціальної в даній сфері компетенції, виписати їх повноваження з офіційних сайтів, завдання, повноваження, принципи та функції діяльності з відповідних положень про ці органи.

Компетенція місцевих органів в сфері охорона природних ресурсів виписана в законодавстві про місцеве самоврядування та управління, а також в окремих статтях спеціальних нормативно-правових актах сфери правового регулювання навколишнього природного середовища.

Питання державного контролю за використанням та охороною природних ресурсів включає характеристику контрольної (та інспекційної), наглядової діяльності в даній сфері. Адміністративна відповідальність за порушення у сфері використання та охорони природних ресурсів за КУпАП.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 23 (5)

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади управління використанням і охороною природних ресурсів
2. Органи управління використанням і охороною природних ресурсів
3. Місцеве самоврядування і охорона природних ресурсів
4. Державний контроль та нагляд у сфері використання і охорони природних ресурсів
5. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері використання і охорони природних ресурсів

Контрольні питання:

- 1) Яке співвідношення понять використання і охорони природних ресурсів?
- 2) Які органи управління віднесено до органів загальної компетенції у галузі використання і охорони природних ресурсів?
- 3) Які повноваження у галузі використання і охорони природних ресурсів належать органам місцевого самоврядування?
- 4) Назвіть функції і повноваження Державної екологічної інспекції та Міністерства охорони навколишнього природного середовища України;
- 5) Як встановлюються ліміти викидів та скидів забруднюючих речовин в Україні?
- 6) Що Ви знаєте про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища?

Практичні завдання:

1. Використовуючи Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» випишіть:

- основні принципи охорони навколишнього природного середовища
- положення про моніторинг навколишнього природного середовища (ст.22);
- екологічні стандарти (ст.32);
- екологічні нормативи (ст.33);
- положення державного контролю в сфері охорони навколишнього природного середовища (ст.35);

2. Використовуючи Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» зобразіть схематично :

- вимоги щодо загального та спеціального використання природних ресурсів (ст.38);
- природні ресурси загальнодержавного і місцевого значення (ст.39);
- екологічні вимоги при використанні природних ресурсів (ст.40).

Рекомендовані джерела:

1-250

ТЕМА 14. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ

(2 години)

При підготовці до даного семінарського заняття студентам потрібно ознайомитись з фінансовим законодавством України, виписати положення нормативно-правових актів, які стосуються мінімальних соціальних стандартів, повноважень та функцій органів управління публічними фінансами (фінансами держави та органів місцевого самоврядування).

При характеристиці органів управління фінансами доцільно ознайомитись з їх діяльністю, яка відображена на офіційних веб-ресурсах. Встановити функції, повноваження та завдання діяльності органів управління фінансами, нормативно-правові акти, що визначають їх правовий статус. Визначити поняття фінансового та банківського контролю, види, методи контрольної діяльності.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 24 (6)

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади управління фінансами
2. Органи управління фінансами
3. Фінансовий контроль.
4. Адміністративна відповідальність за правопорушення в галузі фінансів

Контрольні питання:

- 1) Які адміністративно-правові відносини охоплюються фінансовою сферою?
- 2) Назвіть органи державного управління фінансами.

- 3) Які основні завдання покладено на Міністерство фінансів України?
- 4) Назвіть систему державного фінансового контролю.
- 5) Які основні завдання покладено на Рахункову палату?
- 6) У яких формах здійснюють фінансовий контроль органи Державної аудиторської служби України?
- 7) Які основні завдання покладено на органи Державної аудиторської служби України?
- 8) Назвіть органи внутрішнього (відомчого) фінансового контролю.
- 9) Які завдання покладено на аудит? Що таке державний аудит?
- 10) За які фінансові порушення встановлено адміністративну відповідальність?

Практичні завдання:

1. Охарактеризуйте склади правопорушень наведених нижче статей КУпАП:

- Стаття 164-12. Порушення бюджетного законодавства;
- Стаття 164-14. Порушення законодавства про здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти;
- Стаття 164-15. Приховування стійкої фінансової неспроможності;
- Стаття 165-1. Порушення законодавства про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування і загальнообов'язкове державне пенсійне страхування;
- Стаття 165-2. Порушення порядку формування та застосування цін і тарифів;
- Стаття 166-1. Зловживання монопольним становищем на ринку.

2. Використовуючи Закон України «Про Національний Банк України» випишіть та вивчіть:

- поняття банківського регулювання та банківського нагляду (ст.1);
- правову основу діяльності та функції Національного Банку.

3. Накресліть схеми:

- види фінансового контролю;
- методи фінансового контролю.

Рекомендовані джерела:

1-250

***ТЕМА 15. УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
ТА МИТНОЮ СПРАВОЮ, ЗАКОРДОННИМИ СПРАВАМИ
(2 години)***

Студентам потрібно проаналізувати: адміністративно-правове регулювання управління зовнішньоекономічною діяльністю, види органів управління зовнішньоекономічною діяльністю; організаційно-правові засади управління митною справою, державне управління у сфері реалізації митної політики; митний контроль, адміністративну відповідальність за порушення митних правил.

Потрібно ознайомитись з нормативно-правовими актами даних сфер управління та визначити засади управління закордонними справами, органів управління закордонними справами, адміністративно-правове регулювання в'їзду в Україну та виїзду за кордон.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 25 (7)

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади управління зовнішньоекономічною діяльністю
2. Органи управління зовнішньоекономічною діяльністю
- 3 Організаційно-правові засади управління митною справою
4. Органи управління митною справою
5. Митний контроль
6. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил
7. Організаційно-правові засади управління закордонними справами
8. Міністерство закордонних справ України та його органи за кордоном
9. Адміністративно-правове регулювання в'їзду в Україну і виїзду з України

Контрольні питання:

- 1) Положення яких документів становлять основу нормативно-правової бази державного управління у сфері зовнішньоекономічної діяльності?
- 2) Проаналізуйте повноваження Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
- 3) У чому виявляються повноваження Міністерства економічного розвитку і торгівлі України в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності?
- 4) На основі яких принципів здійснюється митне регулювання?
- 5) Яке місце посідають митні органи в системі органів держави?
- 6) Виконання яких завдань покладено на митні органи?
- 7) Види, принципи та функції митного контролю.
- 8) Назвіть організаційно-правові засади управління закордонними справами.
- 9) Який орган виконавчої влади забезпечує реалізацію політики у сфері зовнішніх зносин?
- 10) Назвіть основні завдання та функції Міністерства закордонних справ України.
- 11) Назвіть постійно діючі установи України за кордоном.
- 12) Визначте адміністративно-правове регулювання в'їзду в Україну та виїзду з України.

Практичні завдання:

1. З Митного кодексу України (ст.4) випишіть та вивчіть визначення:
 - декларація митної вартості;
 - зона митного контролю;
 - митна декларація;

- митна процедура;
- митний контроль;
- митний режим;
- митна територія України (ст.9).

2. Проаналізувавши Податковий та Митний кодекси України охарактеризуйте процедуру оскарження рішень, дій та бездіяльності органів доходів і зборів (фіскальної служби).

3. Проаналізуйте Закон України «Про дипломатичну службу», визначте поняття:

- дипломатична служба України;
- закордонні дипломатичні установи України.

Зобразіть схематично:

- систему органів дипломатичної служби;
- основні завдання дипломатичної служби.

Рекомендовані джерела:

1-155, 160-240

ТЕМА 16. УПРАВЛІННЯ ОБОРОНОЮ

(2 години)

Для підготовки до семінарського заняття студентам потрібно проаналізувати правові засади управління обороною, поняття, види та структуру Збройних Сил України.

Для опрацювання питань курсу потрібно проаналізувати військове законодавство, визначити поняття військової служби, адміністративну відповідальність за порушення законодавства про військовий обов'язок та військову службу.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 26 (8)

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади управління обороною
2. Збройні Сили України. Їх види
3. Комплектування Збройних Сил України
4. Військова служба
5. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу

Контрольні питання:

- 1) Які організаційно-правові засади управління обороною ви можете назвати?
- 2) На які органи державної влади покладено повноваження щодо оборони України, а також її забезпечення?
- 3) Дайте визначення поняття «Збройні Сили України».
- 4) Назвіть органи, уповноважені здійснювати загальне керівництво Збройними Силами України.
- 5) Які функції покладено на Міністерство оборони України?

6) Як комплектуються Збройні Сили України? Якими нормативно-правовими актами врегульовано цей процес?

7) Яким чином проходить підготовка до військової служби?

8) Назвіть, з якого року починається призовний вік, а також підстави для надання відстрочення і звільнення від призову на строкову військову службу?

9) Право на альтернативну (невійськову) службу.

10) У чому полягає проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях? Порядок її проходження громадянами України.

11) Якими нормативно-правовими актами передбачено адміністративну відповідальність за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу?

Практичні завдання:

1. Використовуючи Закон України «Про Збройні Сили України» дайте визначення понять:

- Збройні Сили України;
 - Військово-політичне керівництво Збройними Силами України;
 - Адміністративне керівництво Збройними Силами України;
- зобразіть схематично:

- структуру Збройних Сил України;
- основні складові діяльності Збройних Сил України.

2. На основі аналізу норм Закону України «Про оборону України» дайте визначення понять:

- оборона України;
- обороноздатність держави;
- збройна агресія;
- воєнний стан;

зобразіть схематично:

- заходи щодо підготовки держави до оборони;
- основні функції Міністерства оборони України.

Рекомендовані джерела:

1-33, 40-77, 79-254

**ТЕМА 17. УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ,
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ
(4 години)**

Підготовка до семінарського заняття включає вивчення: організаційно-правові засади управління національною безпекою; правового режиму державного кордону та його охорони.

Потрібно визначити поняття та види надзвичайних ситуацій; правові основи забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях; державну систему запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій; види та повноваження

органів щодо забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 27 (9)

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади управління національною безпекою.
2. Характеристика об'єктів та суб'єктів національної безпеки.
3. Загрози національним інтересам і національній безпеці України.
4. Державний кордон та його охорона.
5. Основні напрями державної політики з питань національної безпеки.

Контрольні питання:

- 1) Дайте поняття та назвіть основні об'єкти національної безпеки України.
- 2) Назвіть характерні риси національної безпеки України як об'єкта державного управління.
- 3) Вкажіть основні загрози національній безпеці України в контексті концептуальної доктрини та чинного законодавства.
- 4) Назвіть основних суб'єктів державного управління у сфері національної безпеки України та класифікуйте їх.
- 5) Які повноваження має Рада національної безпеки і оборони України та Служба безпеки України у сфері національної безпеки України?
- 6) Охарактеризуйте адміністративно-правовий режим охорони державного кордону та повноваження Державної прикордонної служби України.

Практичні завдання:

1. На основі аналізу положень Закону України «Про основи національної безпеки України» дайте визначення понять «національна безпека» та «національні інтереси».
2. Зобразіть схематично:
 - принципи забезпечення національної безпеки;
 - пріоритети національних інтересів.

Рекомендовані джерела:

1-251

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №28 (10)

Питання для обговорення:

1. Поняття та види надзвичайних ситуацій. Правові основи забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях.
2. Державна система запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій
3. Державна служба з надзвичайних ситуацій України: правовий статус, структурні підрозділи, завдання та повноваження діяльності.

Контрольні питання:

- 1) Які органи і на підставі яких законодавчих актів здійснюють контроль та нагляд у сфері національної безпеки України?
- 2) Які розрізняють надзвичайні ситуації"?

3) Назвіть координуючі органи єдиної державної системи запобігання надзвичайним ситуаціям та реагування на них.

4) Назвіть основні завдання центрального органу виконавчої влади України щодо ліквідації надзвичайних ситуацій.

Практичні завдання:

1. Використовуючи Кодекс цивільного захисту України випишіть поняття:

- епідемія;
- епізоотія;
- епіфітотія;
- катастрофа;
- надзвичайна ситуація;
- стихійне лихо;
- запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;
- цивільний захист.

Зобразіть схематично:

- режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту;

- види суб'єктів забезпечення цивільного захисту;
- права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту

Рекомендовані джерела:

1-254

ТЕМА 18. УПРАВЛІННЯ ВНУТРІШНІМИ СПРАВАМИ

(2 години)

При вивченні питань для семінарського заняття потрібно ознайомитись з сучасним законодавством, яке регулює управління внутрішніми справами. Проаналізувати адміністративно-правові засади управління внутрішніми справами, структуру органів внутрішніх справ, порядок проходження та просування по службі в органах внутрішніх справ.

Варто звернути увагу на питання службової дисципліни в органах внутрішніх справ та відповідальності.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 29 (11)

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади управління внутрішніми справами
2. Структура та повноваження МВС України.
3. Основні види управління в органах внутрішніх справ
4. Поліція та основні завдання її діяльності.
5. Національна гвардія: повноваження та функції.
6. Державна міграційна служба України в системі органів внутрішніх справ.

Контрольні питання:

- 1) Визначте поняття сфери внутрішніх справ як об'єкта управління.

- 2) Основні види управління в органах внутрішніх справ.
- 3) Організаційна структура Міністерства внутрішніх справ України.
- 4) Національна поліція та основні види її діяльності.
- 5) Які Ви знаєте види поліції.
- 6) Основні завдання та права громадських формувань в охороні громадського порядку.
- 7) Внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України, їх призначення, основні завдання і права.
- 8) Яка процедура прийняття на службу в органи внутрішніх справ?
- 9) Які обмеження, пов'язані зі службою, передбачено для осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ?
- 10) Назвіть правові засади проходження служби в органах внутрішніх справ.
- 11) Що розуміється під службовою дисципліною в органах внутрішніх справ?
- 12) Які види заохочень можуть бути застосовані до працівників органів внутрішніх справ?
- 13) Які види дисциплінарних стягнень можуть накладатися на працівників органів внутрішніх справ?

Практичні завдання:

1. Використовуючи Закон України «Про Національну гвардію України»:
 - випишіть поняття «Національна гвардія України»,
 - зобразіть схематично основні функції Національної гвардії України.
2. Из Закону України «Про національну поліцію» випишіть:
 - поняття «Національна поліція України»;
 - завдання поліції;
 - принципи діяльності поліції.
 Зобразіть схематично систему та склад поліції.
3. Використовуючи офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ (http://www.mvs.gov.ua/ua/pages/205_Stuktura_Ministerstva_vnutrishnih_sprav_Ukraini.htm) зобразіть схематично структуру МВС України.
4. Використовуючи нормативно-правові акти опишіть процедуру отримання паспорта громадянина України, біометричного паспорта. Якими нормативно-правовими актами вона регулюється?

Рекомендовані джерела:

1-254

ТЕМА 19. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЮСТИЦІЄЮ
(2 години)

Студентам потрібно вивчити організаційно-правові засади управління юстицією. Систему та структуру органів юстиції. Діяльність реєстраційної служби. Знати які є види реєстрів, загальну характеристика процедури

реєстрації. Вивчити поняття та завдання нотаріату. Організація нотаріальної служби та органи юстиції. Питання щодо взаємодії органів юстиції з судовою системою та адвокатурою. Участь органів юстиції в запобіганні корупції та очищенні влади (люстрації) в Україні. Процедура Е-декларування.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 30 (12)

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади управління юстицією
2. Повноваження Міністерства юстиції України та його органів
3. Організація нотаріальної служби
4. Органи юстиції та адвокатура
5. Діяльність Міністерства Юстиції щодо реалізації положень закону про очищення влади (люстрації) (<http://lustration.minjust.gov.ua/article>)
6. Реєстраційне провадження як вид провадження з надання адміністративних послуг.
7. Реєстрація актів цивільного стану, юридичних осіб та фізичних осіб підприємців, громадських організацій, транспортних засобів, прав власності, обтяжень рухомого та нерухомого майна, правочинів тощо.
8. Державні кадастри.
9. Процедура Е-декларування.

Контрольні питання:

- 1) Які державні органи становлять систему органів управління юстицією?
- 2) Які нормативні акти закріплюють повноваження органів управління юстицією?
- 3) Які напрямки розвитку української юстиції є на сьогодні пріоритетними?
- 4) Що виступає об'єктами державного управління у сфері юстиції?
- 5) Які форми і методи управління застосовують у своїй діяльності органи управління юстицією?

Практичні завдання:

1. Використовуючи Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України» від 02.07.2014 № 228 зобразіть схематично:

- основні завдання Мін'юсту;
- повноваження Міністра Юстиції.

2. Використовуючи веб-сайт <http://irc.gov.ua/ua/about> випишіть призначення та завдання діяльності ДП «Інформаційно-ресурсний центр»

3. Законспектувати у зошит статтю:

Смородинський В. Проблема впровадження люстраційних процедур очищення державної влади: європейський і вітчизняний досвід. Право України. 2015. №5. С. 111-120

4. Який орган, згідно діючого законодавства, здійснює державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших центральних та

місцевих органів виконавчої влади? Які саме акти підлягають державній реєстрації?

Рекомендовані джерела:

1-20, 31-100, 170-255

**ТЕМА 20. ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ
РЕСУРСАМИ
(2 години)**

При підготовці до семінарського заняття потрібно опрацювати питання щодо поняття та складових інформаційних ресурсів у публічному управлінні, організаційно-правових засад управління інформаційними ресурсами.

Студентам потрібно визначити систему органів управління інформаційними ресурсами, адміністративну відповідальність за порушення в інформаційній сфері (відповідні склади правопорушень).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 31 (13)

Питання для обговорення:

1. Інформація як об'єкт інформаційних відносин. Види інформації.
2. Публічна інформація та доступ до неї.
3. Персональні дані та особливості доступу до них під час здійснення публічної діяльності.
4. Поняття та складові інформаційних ресурсів у державному управлінні.
5. Інформаційна діяльність публічних суб'єктів та інформатизація в Україні.
6. Особливості формування інформаційного суспільства в Україні.
7. Організаційно-правові засади управління інформаційними ресурсами.
8. Система органів управління інформаційними ресурсами.
9. Адміністративна відповідальність за порушення в інформаційній сфері.

Контрольні питання:

- 1) Дайте визначення інформації та інформаційних ресурсів.
- 2) Назвіть складові права на інформацію.
- 3) Які передбачено режими доступу до інформації?
- 4) Яка інформація належить до конфіденційної?
- 5) Яка інформація належить до таємної?
- 6) Яка інформація належить до службової?
- 7) Назвіть учасників інформаційних правовідносин.
- 8) Охарактеризуйте об'єкт інформаційних правовідносин.
- 9) Назвіть складові інформаційних ресурсів.
- 10) Назвіть джерела управлінської інформації.
- 11) Назвіть ознаки інформаційних систем.
- 12) Які правові засади управління інформаційними ресурсами?

13) Назвіть організаційні засади управління інформаційними ресурсами.

14) Яка система органів управління інформаційними ресурсами?

15) Назвіть спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади, які здійснюють управління в інформаційній сфері.

16) За які порушення законодавства в інформаційній сфері встановлено адміністративну відповідальність?

Практичні завдання:

1. Використовуючи Закон України «Про інформацію»

- зобразіть схематично види інформації;

- дайте визначення понять: «інформація», «захист інформації».

2. Із Закону України «Про доступ до публічної інформації» випишіть поняття публічної інформації.

3. Напишіть запит на отримання публічної інформації.

Рекомендовані джерела:

1-255

Підсумковий контроль знань студентів (екзамен) за результатами вивчення навчальної дисципліни

Рекомендована література та нормативно-правові акти

Література

1. Bovaird T. Public Management and Governance / Tony Bovaird, Elke Loffer (eds). London : Taylor&Francis Group, 2003. 255 p.
2. Torres L. Changes in Public Service Delivery in the EU Countries / Lourdes Torres, Vicente Pina. Public Money & Management. 2002. Oct.-Dec. P. 41-48
3. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2017, 196 с.
4. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. В.М. Гарашука, Харків: Право, 2017. 174 с.
5. Адміністративна процедура та адміністративні послуги: Зарубіжний опит і пропозиції для України / Авт.-упоряд. В. П. Тимошук. К.: Факт, 2003. 496 с.
6. Адміністративна юстиція: Європейський досвід і пропозиції для України / Авт.-упоряд. І. Б. Коліушко, Р. О. Куйбіда. К.: Факт, 2003. 506 с.
7. Адміністративне право : навч. пос. / О.І. Остапенко, З.Р. Кисіль, М.В. Ковалів, Р.-В. В. Кисіль. 2-ге вид. К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ. 2009. 536 с.
8. Адміністративне право [Текст] : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гарашук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, В. В. Зуй. Х. : Право, 2010. 624 с.
9. Адміністративне право України: Академічний курс [Текст] : підручник : у 2 т. Т. 1. Загальна частина / ред. кол.: В. Б. Авер'янов (голова). К.: Юрид. думка, 2007. 592 с.
10. Адміністративне право України: Академічний курс [Текст] : підручник : у 2 т. Т. 2: Особлива частина. К.: Юрид. думка, 2009. 600 с.
11. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гарашука, В.В. Зуй. 2-ге вид., перероб. та допов. Х.: Право, 2013. 656 с.
12. Адміністративне право. Загальна частина (альбом схем) [текст]: навч. пос. / О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, М.В. Плугатири, М.В. Співак. К.: Центр учбової літератури, 2015. 232 с.
13. Адміністративне право. Загальна частина. Навч. посіб. / Алфьоров С. М., Ващенко С. В., Долгополова М. М., Купін А. П. К.: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
14. Бандурка О. М., Тищенко М. М. Адміністративний процес: Підручник для вищих навч. закладів. Рос. мовою. К.: Літера ЛТД, 2001. 336 с.
15. Бандурка, О. М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України [Текст] / О. М. Бандурка. - Х. : НУВС МВС України, 2004. 780 с.
16. Бандурка, О. М. Управління в органах внутрішніх справ України [Текст] : підручник / О. М. Бандурка. Х. : Ун-т внутр. справ, 1998. 480 с.

17. Бачун О., Головань О. Повернення до питання компетенції адміністративних судів. *Юридичний вісник України*. 2007. №9. 15 червня.
18. Безрутченко С., Кузьменко О. Характеристика публічного інтересу у міжбюджетних правовідносинах. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 12. С. 145-148
19. Богуш, В. М. Інформаційна безпека держави [Текст] / В. М. Богуш, О. К. Юдін. К. : МК-Прес, 2005. 432 с.
20. Бородін І. Л. Адміністративна юрисдикція: Монографія. К.: Істина, 2007. 160 с.
21. Виноградова, Г. В. Правове регулювання інформаційних відносин в Україні [Текст] : навч. посіб. / Г. В. Виноградова. К. : Юстиніан, 2006. 176 с.
22. Гаврилюк Р. Еволюція природи пострадянського фінансового права. *Право України*. 2012. №11-12. С.305-308
23. Гетманцев Д. Держава як сторона фінансово-правового зобов'язання. *Право України*. 2010. №8. С.130
24. Гладун З.С. Адміністративне право України: Навчальний посібник для вузів. Тернопіль: Карт-бланш, 2004. 580 с.
25. Головченко О. Роль адміністративного судочинства у процесі вирішення фінансових спорів. *Юридична Україна*. 2011. №9. С. 29-34.
26. Голосніченко І. П., Стахурський М. Ф. Адміністративний процес: Навч. посібник / За заг. ред. І. П. Голосніченка. К.: ГАН, 2003. 256 с.
27. Гребельник, О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : підручник. К. : Центр навч. літ., 2005. 696 с.
28. Гресь Н. Про застосування поняття неоподаткованого мінімуму доходів громадян. *Право України*. 2013. №11. С.360-364
29. Данільян, О. Г. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації [Текст] : навч. посіб. / О. Г. Данільян, О. П. Дзьобань, М. І. Панов. Х. : Фоліо, 2002. 285 с.
30. Демський Е. Ф. Адміністративний процес як окрема галузь права. *Віче*. 2006. № 7-8. С. 40-42.
31. Демський Е. Ф. Адміністративно-процесуальне право України: навч. пос. К.: Юрінком Інтер, 2008. 496с.
32. Державне регулювання економіки : підручник / за ред. І. Р. Михасюка. Л., 1999.640 с.
33. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. К.: Факт, 2003. 384с.
34. Єдиний державний портал адміністративних послуг. URL: <http://poslугy.gov.ua/>
35. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
36. Завдання до практичних занять і контрольних робіт з навчальної дисципліни “Адміністративне право” для студентів ІІ курсу заочного факультету № 1 (галузь знань 08 “Право” спеціальності 081 “Право” перший

(бакалаврський) рівень) / уклад.: І. В. Бойко, В. М. Гаращук, О. Т. Зима та ін. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. 42 с.

37. Загальне адміністративне право: підручник / [Гриценко І.С., Мельник Р. С., Пухтецька А.А. та інші]; за заг. ред. І. С. Гриценка. К. : Юрінком Інтер, 2015. 568 с.

38. Задахайло О. А. Правове регулювання діяльності в галузі культури в Україні. Проблеми законності. 2005. № 76. С.140-145.

39. Зеленецький В. С. Проблеми систематизації та комплексного розвитку антитерористичного законодавства України : монографія / В.С. Зеленецький, В. П. Ємельянов, В. Я. Настюк. Х.: Право, 2008. 96 с.

40. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств [Текст]: підруч. для вузів /І. В. Багрова, Н. І. Редіна, В. Є. Власик, О. О. Гетьман. Д. : ДДФЕІ, 2002. 580 с.

41. Іванський А. Презумпція невинуватості у публічних фінансових правовідносинах. Право України. 2010. №12. С.159

42. Кампо В.М. та ін. Становлення нового адміністративного права України: Науково-практичний нарис. Кампо В.М., Нижник Н.Р., Шльоер Б.П., К.: Юридична книга, 2000. 60 с.

43. Карпенко О. Д. Держава та промислова власність: організаційно-правові питання. О. Д. Карпенко. - К., 1999. - 155 с.

44. Кисіль Л. Є. Керівник підприємства: компетенція та адміністративна відповідальність. К., 1998. 82 с.

45. Ковальчук, Т. М. Оперативний економічний аналіз в управлінні агропромисловим виробництвом К. : [Ін-т аграр. економіки], 2001. 518 с.

46. Кодекс адміністративного судочинства України: Науково-практичний коментар; За ред. С. В. Ківалова, О. І. Харитонові / С. В. Ківалов, О. І. Харитонів, О. М. Пасенюк, М. Р. Аракелян та ін. Харків: Одіссей, 2005. 552 с.

47. Кодекс України про адміністративні правопорушення: науково-практичний коментар / за заг. ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка. Х.: ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.

48. Коломоєць Т. Громадський контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративного права України: пріоритети дослідження та вдосконалення правових засад. Підприємництво, господарство і право. 2012. № 5. С. 3-6

49. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: Монографія. К.: Юрінком Інтер, 2004. 528 с.

50. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: Підручник для вузів. К.: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

51. Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. Адміністративний процес України: Навч. посібник. К.: Прецедент, 2007. 531 с.

52. Конституційні основи діяльності органів, що наділені повноваженнями по здійсненню фінансового контролю. Правова система

України: історія, стан та перспективи: у 5 т. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення. за заг. ред. Ю. П. Битяка. Х. : Право, 2008. С. 536-556.

53. Конституція України і фінансове законодавство [Текст]. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / за заг. ред. Ю. П. Битяка. Х.: Право, 2008. С. 425-447.

54. Косінов С. Контроль за публічною владою як форма юридичної діяльності. Право України. 2013. №12. С.249-252

55. Кравцова Т. Адміністративно-правова природа діяльності держави і сфері економіки. Підприємництво, господарство і право. 2011. №4. С.104-106

56. Кубко Є. Про предмет адміністративного права. Право України. 2000. № 5. С. 3-6.

57. Кузьменко О. В. Адміністративний процес у парадигмі права: Автореф. дис. ... докт. юрид. наук. К.: КНУВС, 2006. 32 с.

58. Кузьменко О. В. Теоретичні засади адміністративного процесу: Монографія. – К.: Атіка, 2005. 352 с.

59. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України: Підручник / За ред. О.В. Кузьменко. К.: Атіка, 2008. 416с.

60. Куйбіда Р. І знову про компетенцію адміністративних судів. Юридичний вісник України. 2007. 30 червня - 6 липня.

61. Курило, В. І. Адміністративні правочини у сільському господарстві України: сучасна парадигма. В. І. Курило ; [за заг. ред. В. К. Шкарупи]. К.: Магістр-XXI сторіччя, 2007. 311 с.

62. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.

63. Мединська Л. Правові форми фінансового забезпечення соціально-культурної сфери в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2011. №5. С.98-101

64. Мельник Р.С., Мосьондз С.О. Адміністративне право України (у схемах та коментарях) : навч. посібник / Р.С.Мельник, С.О.Мосьондз; за ред. Р.С.Мельника. К. : Юрінком Інтер, 2015. 344 с.

65. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Білоцерківець В. В. [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Задої та д-ра екон. наук, проф. В. М. Тарасевича ; Дніпропетр. ун-т економіки та права. - Д. : Вид-во ДУЕП, 2010. 339 с.

66. Монаєнко А. Запобіжні заходи фінансово-процесуального примусу. Право України. 2011. № 3. С.228-232

67. Монаєнко А. Місце фінансово-правової відповідальності в системі юридичної відповідальності. Право України. 2011. № 9. С.228-231

68. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни “Адміністративне право” (галузь

знань 08 “Право”, напрям підготовки 081 “Право”, перший (бакалаврський) освітній рівень) для студентів 2 курсу денної форми навчання / уклад.: Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. 101 с.

69. Нашинець-Наумова А. Адміністративні послуги в діяльності вітчизняних корпорацій. Підприємництво, господарство і право. 2012. № 5. С.17-20

70. Омельченко А. Система та правовий статус органів державного управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні. Юридична Україна. 2011. №9. С. 97-101.

71. Основи адміністративного права України : навчально-методичний посібник [Л.Р. Біла-Тіунова, Л.М. Корнуга, М.І. Сідор].О: Фенікс, 2015. 122 с.

72. Петровская И. И. Некоторые вопросы правового статуса государственной финансовой инспекции Украины / Ирина Игоревна Петровская // *Legea si Viata: Международнй научно практический правовой журнал. Республики Молдова. Aprilie 2014. № 4/3 (268). С. 85-88 URL: http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2014/4_3/21.pdf*

73. Петровська І.І. Деякі підходи до визначення категорії «фінансовий контроль». Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина : Матеріали щорічної Всеукраїнської науково практичної конференції молодих вчених та аспірантів (16 травня 2014 року). Івано Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2014. С.28-31

74. Петровська І.І. До питання реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна 2020 у сфері публічного контролю». Науково інформаційний вісник Івано Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право. Івано Франківськ: Редакційно видавничий відділ Івано Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2016. Вип. 2 (14). С. 84-89

75. Петровська І.І. Загальна характеристика концепції розвитку системи управління державними фінансами. Матеріали міжнародної науково практичної конференції «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики» (11-12 жовтня 2013 року). Ужгород. С. 152-153.

76. Петровська І.І. Окремі питання здійснення фінансового моніторингу в Україні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : Збірник наукових статей. Випуск 39. Івано Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2015. С.21-32

77. Петровська І.І. Окремі питання здійснення фінансового моніторингу в Україні. Гуманітарний та інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих учених: матеріали I Міжнародної науково практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Гуманітарний та інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих учених», м.

Одеса, 24 квітня 2015 року. У 3 частинах. Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2015. Частина I. С.126-128

78. Петровська І.І. Окремі питання нормативно правового регулювання контрольно фінансової діяльності в Україні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : Збірник наукових статей. Випуск 32. Івано Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. С. 58-64 URL: http://lib.pu.if.ua/files/zbirnyky/zb32_2013.pdf

79. Петровська І.І. Окремі питання правового статусу державної фінансової інспекції України. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. Випуск 31. Івано Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2013. С. 105-113

80. Петровська І.І. Окремі питання теоретико правового регулювання бюджетного контролю // Ірина Ігорівна Петровська // Матеріали міжнародної науково практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку держави і права» (18-19 жовтня 2013 року). Львів. С. 71-73

81. Петровська І.І. Правові засади здійснення податкового контролю в Україні. «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України»: Матеріали міжнародної науково практичної конференції, м. Львів, 31 січня-01 лютого 2014 р. Львів: У 2 частинах. Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2014. Частина II. 136 с. С. 55-57

82. Петровська І.І. Правові засади здійснення фінансового моніторингу: вітчизняні та міжнародні стандарти. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. Том 1. 2013. С. 138-140

83. Петровська І.І. Фінансовий контроль в системі заходів запобігання та протидії корупції в Україні: загальна характеристика. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : Збірник наукових статей. Випуск 34. Івано Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2014. С. 61-71

84. Петровська І.І. Фінансове право: навч.мет. пос. Івано-Франківськ: ННЮІ, 2017. 149 с.

85. Шевчук О. Поняття та правова природа фінансових послуг. підприємництво, господарство і право. 2012. №5. С.29-32

86. Шереметьєва О. Правове регулювання та правове управління валютними ризиками: поняття й основні критерії розмежування. Право України. 2011. № 6. С.181-183

87. Шишкін В. Завдання адміністративного судочинства. Право України. 2005. № 11. С. 11–14.

Нормативно-правові акти

88. Конституція України. Відомості Верховної Ради. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>

89. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

90. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 (КАСУ). К.: ПАЛИВОДА А.В., 2017. 236.; URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

91. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> ; <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>

92. Кодекс цивільного захисту від 2.10.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>

93. Концепція державної житлової політики від 30.06.1995: Верховна Рада України № 254к/95-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/95-%D0%B2%D1%80>

94. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

95. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон від 19.11.1992. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

96. Повітряний кодекс України від 19.05.2011. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>

97. Податковий кодекс від 2.12.2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

98. Положення про адміністративні комісії Української РСР: Затверджене Указом Президії Верховної Ради УРСР від 9 березня 1988 р. // ВВР. - 1988. - № 12. - Ст. 318.

99. Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України : затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 492 URL: <http://e.gov.ua/polojennya>

100. Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України, затверджене Постановою КМУ від 13.08.2014 № 341 URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=114348&cat_id=32820

101. Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: затверджено Указом Президента України від 13.04.2011 № 466/2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/466/2011>

102. Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: затверджено Указом Президента України від 31.05.2011 № 634/2011 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/634/2011>

103. Положення про Міністерство фінансів України: затверджено Указом Президента України від 08.04.2011 № 446/2011 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/446/2011>

104. Постанова Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України від 11 квітня 2006 р. Вісник Верховного Суду України. 2006. № 9. С. 14-15.

105. Правила державної реєстрації та обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів та мотоколясок: Затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 р. № 1388 ОВУ. 1998. № 36. Ст. 967.
106. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 р. в редакції від 23 лютого 2006 р. // ВВР. – 2006. – № 32. -Ст. 273.
107. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон від 05.07.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
108. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 1 грудня 1994 р. ВВР. 1994. № 52. Ст. 455.
109. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI зі змінами / Верховна Рада України . URL : URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>
110. Про альтернативну (невійськову) службу: Закон України від 12.12.1991 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1975-12>
111. Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26.11.1993. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>
112. Про архітектурну діяльність: Закон України від 20.05.1999. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/687-14>
113. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2007 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
114. Про безоплатну правову допомогу : Закон від 02.06.2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
115. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон від 27.01.1995 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80>
116. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2012 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
117. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21.09.1999. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1068-14>
118. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. ВВР. 2006. № 30. Ст. 260.
119. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон від 08.02.1995 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80>
120. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>
121. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон від 07.03.2002 № 3099-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3099-14>
122. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 1. ст.1

123. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>
124. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1192-14>
125. Про депозитарну систему України : Закон України від 06.07.2012 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
126. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України Верховна Рада України: Закон від 23.03.2000.
127. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України від 21.12.2016 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>
128. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 7.12.2017 року. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>
129. Про державний кордон України: Закон України від 4.11.1991. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>
130. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23.09.1997. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80>
131. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон від 01.07.2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>
132. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
133. Про державну таємницю : Закон від 21.01.1994 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
134. Про Державну фіскальну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України, Положення від 21.05.2014 № 236. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>
135. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
136. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 1.07.2010. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>
137. Про деякі питання перегляду постанов судів у справах про адміністративні правопорушення: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 5 грудня 2003 р. № 10. Вісник Верховного Суду України. 2004. № 1.
138. Про джерела фінансування органів державної влади: Закон України від 30.06.1999 № 783-XIV . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/783-14>
139. Про дипломатичну службу: Закон України від 20.09.2001. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2728-14>
140. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5.02.2015. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
141. Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії: Закон України від 11 січня 2000 р. // ВВР. – 2000. – № 9. -Ст. 68.

142. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 6 вересня 2005 р. // ВВР. – 2005. – № 48. – Ст. 483.
143. Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 р. // ВВР. – 1993. – № 31. – Ст. 338 (зі змінами).
144. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939_17
145. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>
146. Про електроенергетику: Закон України від 16.10.1997. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/575/97-%D0%B2%D1%80>
147. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22.05.2003 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/852-15>
148. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
149. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 24.06.2004 № 1875-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>
150. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Закон України від 13.10.1992. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2673-12>
151. Про закордонних українців: Закон України від 4.03.2004. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1582-15>
152. Про залізничний транспорт: Закон України від 04.07.1996 № 273/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80>
153. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
154. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від від 14.10.2014. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702_18
155. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
156. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон від 11.09.2003. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>
157. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 р. № 9. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2004. № 11. С. 20.
158. Про затвердження зразка бланка, технічного опису та Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, знищення паспорта громадянина України для виїзду за кордон, його тимчасового затримання та вилучення: Постанова КМУ від 07.05.2014 № 152 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/152-2014-%D0%BF>

159. Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненням громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 348. ОВУ. 1997. № 16. Ст. 86 89.

160. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення : Наказ Мініюсту України від 19.12.2011 № 3539/5 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1465-11>

161. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>

162. Про затвердження Інструкції з оформлення працівниками Державтоінспекції МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху : Наказ МВС України від 26.02.2009 № 77 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0374-09>

163. Про затвердження Критеріїв ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення : Наказ Міністерства фінансів України від 08.07.2016 № 584. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z104716>

164. Про затвердження Положення про військові комісаріати : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2013 № 389 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/389-2013-%D0%BF>

165. Про затвердження Положення про Державну авіаційну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2014 № 520. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-%D0%BF>

166. Про затвердження Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 липня 2014 р. N 294. URL: <http://www.dabi.gov.ua/index.php/prodabi/polozhennya-pro-dabi-ukrajini>

167. Про затвердження Положення про Державну службу статистики України : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.09.2014 № 481. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/481-2014-%D0%BF>

168. Про затвердження Положення про дипломатичне представництво України за кордоном : Розпорядження Президента України від 22.10.1992 № 166/92-рп. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/166/92-%D1%80%D0%BF>

169. Про затвердження Положення про дозвільну систему: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. № 576 (зі змінами).

170. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади» : Наказ МЮ України від 16.10.2014 № 1704/5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1280-14>

171. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF>

172. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова КМУ від 28.10.2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF>

173. Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України: Постанова Кабінет Міністрів України від 30 червня 2015 р. № 460 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/460-2015-%D0%BF>

174. Про затвердження Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2014 р. N 197 URL: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2015/10/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%96%D0%B7-%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B8.pdf>

175. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Мін'юсту України від 22.02.2012 № 296/5 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

176. Про затвердження Порядку подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки : Постанова КМ України від 5 червня 2013 р. . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/440-2013-%D0%BF>

177. Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України: Постанова КМУ від 15 лютого 2012 р. № 150. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/150-2012-%D0%BF>

178. Про затвердження Правил митного контролю та митного оформлення транспортних засобів, що переміщуються громадянами через митний кордон України : Наказ Держмитслужби України;, Правила, Форма від 17.11.2005 № 1118 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1428-05>

179. Про затвердження Статуту залізниць України: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 № 457. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF>

180. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>

181. Про захист персональних даних : Закон від 01.06.2010. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

182. Про захист прав споживачів: Закон України в редакції від 1 грудня 2005 р., ВВР. 2006. № 7. Ст. 84.

183. Про заходи щодо реалізації Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»: Постанова

Кабінету Міністрів України від 31 травня 2006 р № 784 // ОБУ. - 2006. - № 22. - Ст. 1655. - 14 червня.

184. Про Збройні Сили України: Закон України від 6.12.1991. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>

185. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. ВВР. 1996. № 47. Ст. 256.

186. Про інформацію: Закон від 02.10.1992. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

187. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від від 27.02.2014. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794_18

188. Про Консульський статут України : Указ Президента України від 02.04.1994 № 127/94 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/127/94>

189. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 04.02.1998. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80?test=XX7MfyrCSgkyLryIZiEWNJ7fHI48Us80msh8Ie6>

190. Про кредитні спілки : Закон України від 20.12.2001 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>

191. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1 червня 2000 р. ВВР. - 2000. № 36. Ст. 299

192. Про Митний тариф України : Закон України від 19.09.2013. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18>

193. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

194. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9.04.1999. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

195. Про міський електричний транспорт: Закон України від 29.06.2004 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1914-15>

196. Про науково-технічну інформацію: Закон від 25.06.1993. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3322-12?test=XX7MfyrCSgkyLryIZiEWNJ7fHI48Us80msh8Ie6>

197. Про нафту і газ: Закон України від 12.07.2001. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2665-14>

198. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон від 24.12.1993. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>

199. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.2009. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

200. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/876_18

201. Про національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580_19

202. Про Національну систему конфіденційного зв'язку : Закон України від 10.01.2002. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2919-14>

203. Про оборону України: Закон України від 6.12.1991. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>
204. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон від 18.02.1992 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
205. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України;, Схема від 10.09.2014 № 442. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>
206. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон від 24.01.1995. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80>
207. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2.06.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>
208. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон від 30.06.1993. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>
209. Про основи містобудування: Закон України від 16.11.1992. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2780-12>
210. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
211. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні від 21.03.1991. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
212. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 5 квітня 2007 р. ВВР. № 29. Ст. 389.
213. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>
214. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.01.1991. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
215. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
216. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>
217. Про пожежну безпеку: Закон України від 17 грудня 1993 р. ВВР. 1994. № 5. Ст. 21.
218. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. ВВР. 2001. № 23. Ст. 118.
219. Про Положення про Міністерство закордонних справ України : Указ Президента України від 06.04.2011 № 381/2011 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/381/2011>

220. Про Положення про Міністерство оборони України та Положення про Генеральний штаб Збройних Сил України : Указ Президента України від 06.04.2011. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/406/2011/page2>

221. Про попередження насильства в сім'ї : Закон від 15.11.2001. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>

222. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон від 21.01.1994. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3857-12>

223. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон від 23.09.1997. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80>

224. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р. ВВР. 1995. №1. Ст.1.

225. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон від 22.09.2011. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>

226. Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1682-14>

227. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/389-19>

228. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>

229. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 2 3. ст.12

230. Про Раду Національної безпеки та оборони: Закон України від 05.03.1998. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>

231. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 р. ВВР. 1997. № 40. Ст. 260.

232. Про Рахункову палату України : Закон України від 2.07.2015. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 36, ст.360. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/576-19>

233. Про регулювання грошово-кредитного ринку : Постанова Правління Національного банку України від 21.03.2012 № 102. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0102500 12>

234. Про регулювання містобудівної діяльності :Закон України від 17.02.2011. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>

235. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1.07.2004. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>

236. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>

237. Про санкції : Закон України від 14.08.2014 № 1644 VII. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1644_18

238. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11 грудня 2003 р. ВВР. 2004. № 15. Ст. 232.

239. Про систему валютного регулювання і валютного контролю : Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/15_93

240. Про створення Державного реєстру джерел іонізуючого випромінювання : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.08.1997. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-97-%D0%BF>

241. Про Стратегію національної безпеки України: Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0008525-15>

242. Про Стратегію сталого розвитку «Україна 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

243. Про страховий фонд документації України : Закон України від 22.03.2001. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2332-14>

244. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 № 232/94-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>

245. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції: Закон України від 2.09.2014. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1669-18>

246. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15.05.1996. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/192/96-%D0%B2%D1%80>

247. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон від 22.06.2000. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>

248. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 зі змінами URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664_14

249. Реєстри. URL: <http://ddr.minjust.gov.ua/uk/851b05c1887dbfddd50e9e38c2b93689/reestry/>

250. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням акціонерного товариства «Всеукраїнський Акціонерний Банк» щодо офіційного тлумачення положень пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України, частин першої, третьої статті 2, частини першої статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про відповідальність юридичних осіб) від 30 травня 2001 р. № 7-рп/2001. Вісник Конституційного Суду України. 2001. № 3. С.11–17.

251. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 39 Конституції України про

завчасне сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання) 19 квітня 2001 р. № 4-рп/2004. Справа № 1-30/2001 // Вісник Конституційного Суду України. 2001 № 2. С. 25-27.

252. Сайт МВС. URL: <http://mvs.gov.ua/ua/>

253. Стандарт державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів, державного і комунального майна 4. Документування результатів та оформлення матеріалів контрольних заходів, порядок їх опрацювання і використання: Затверджений наказом Голов КПУ України від 9 серпня 2002 р. № 168. ОБУ. 2002. № 38. Ст. 1803.

254. Стандарт державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів, державного і комунального майна - 4. Документування результатів та оформлення матеріалів контрольних заходів, порядок їх опрацювання і використання: Затверджений наказом Голов КПУ України від 9 серпня 2002 р. № 168. ОБУ. 2002. № 38. Ст. 1803.

255. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>